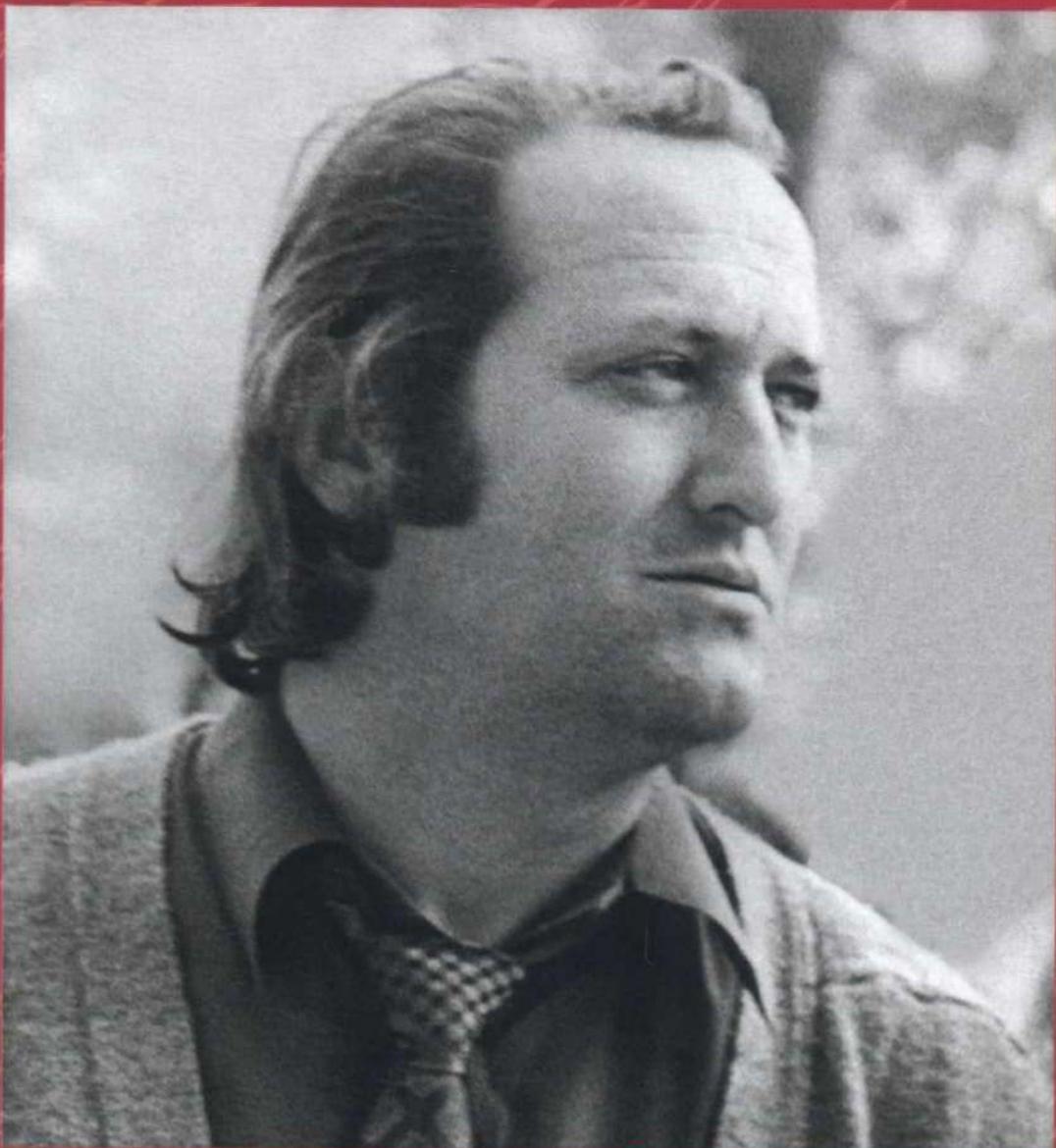

ION VATAMANU

UMBRE

POETUL SI IMPERIUL

Ion Vatamanu

Umbre

Poetul și imperiul

(poeme inedite)

Colectia BIBLIOFIL
poezie contemporană

Această carte a apărut într-un tiraj de 88 de exemplare numerotate.

Volumul dat a fost conceput în Laboratorul de Cercetări literare și biobibliografie „Onisifor Ghibu” al Bibliotecii „Onisifor Ghibu”, Chișinău.

Prefață și comentarii: Vitalie Răileanu, critic și istoric literar

Biobibliografie (selectivă): Margareta Cebotari

Tehnoredactare: Liuba Muntean

**Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
VATAMANU, ION**

**Umbre - Poetul și imperiul / Ion Vatamanu. - Iași : Tipo
Moldova, 2015
ISBN 978-606-676-809-2
821.135.1-1**

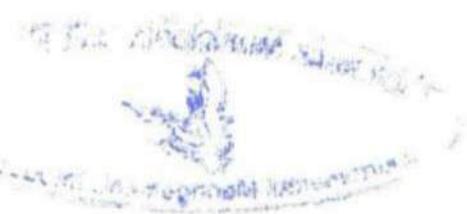
© Tipo Moldova

Editura TipoMoldova este recunoscută academic de Consiliul Național al Cercetării Științifice pentru domeniile filologie (PN-II-ACRED-ED-2012-0285) și istorie și studii culturale (PN-II-ACRED-ED-2012-0355).

Iași, 2015

Editura ***Typo Moldova***,
E-mail: office@tipomoldova.ro

www.tipomoldova.ro

Ion Vatamanu

Umbre

•

Poetul și imperiul (poeme inedite)

Colectia BIBLIOFIL
poezie contemporană

TIPO MOLDOVA

CUPRINS

ANTICIPÂND... (Vitalie RĂILEANU).....	7
Tabel cronologic (Vitalie RĂILEANU)	9
TAINA ȘI FREAMĂTUL INEDITELOR VATAMANIENE (Vitalie RĂILEANU).....	17
UMBRA (poem inedit).....	23
CETATEA CUVINTELOR SAU POETUL ȘI IMPERIUL (Vitalie RĂILEANU).....	47
POETUL ȘI IMPERIUL (poem inedit)	51
ION VATAMANU – UN PERPETUU ACCES SPRE STAREA POETICĂ (Margareta CEBOTARI)	61
BIOBIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ (Margareta CEBOTARI)	63

Poetul și imperial

~~În lume Pandora poartă
(celule bune)~~
Pandora, usita, și poartă,

Cuia e dorchioare, Pandora se mărită,
El ia de noi, din cărți, pe următoare,
În magna urcă, născută în cheful orfieri,
Sofistică și retorică găstropode.

Sunt cai de călărie, dar nu au moaște potențiale,
Se călătă metal pe care își săvâră,
Se - răzgădă unghiiile, spina,
Geometrie, arta propriei conchidii și opticii medicale.

Memoria are margini — o învelișă în vacanță
Pețuci cîine-i moart în Babilonul său,
Din cercuri părăsește cruce, de pe față și - opiniile,
Coaptă în cuporă și înșelă Decemvile.

Tot pasarea naturii, și găină cade elasă,
Dar și peisajele cui său întărește drept în lepta;
Acuma e retorul lumii, înțeles ou, gădăcea,
Cădereea, mintuirea și vorba înțelegerii.

În lîstă e scris destinul, legenda Ghilgancei,
O amplă pictogramă ~~pintată~~ redată și există,
Almeni nu ajungă să se dragoste și teamă,
și reflet pentru cei ce vor să mai existe.

Istoria e cu deum și foame, și răzbucăie
Alizeria-i piramidele și mitul de înearzare,
Imperialul lui Sargon amintește la Akkadi
Că-n fara dințile romi e multă - înstrăinare.

Puterea nașă minți și năște măcedori,
Sădăcăte flori precepți pe următoarele persoane,
Poate e sărac, și stigmatizat-i filii
De licee caracteristice și năști.

ANTICIPÂND...

Opera literară a scriitorului Ion Vatamanu rămâne până în prezent *piatră de încercare* pentru mulți critici și istorici literari contemporani.

Așa s-a întâmplat că în *laboratorul meu au poposit* câteva zeci de pagini inedite ale acestor poeme nepublicate de autor în timpul vieții, unul intitulat - *Umbra și celălalt Poetul și imperiul*, care ne fac, sper eu, să fim mai apropiati de ceea ce vrem să fim. Aceste texte ne întrețin iluzia, imaginea frumoasă despre noi și realitate. Pe făgașul acestor manuscrise vom încerca să pătrundem în deosebita taină a scrisului lui Ion Vatamanu, uneori până departe. Fără aceste pagini *am fi sărăciți de un imens zăcământ atât de vatamanian*, încât ne-am explică doar parțial, incomplet ființa artistică a poetului basarabeano-bucovinean.

Probabil că mai există mii de pagini caligrafiate cuminte, sau dactilografiate inimos, pe care Ion Vatamanu n-a reușit să le publice la vremea lor; judecând cinstit, după volumele editate, ne imaginăm câte am mai putea adăuga la imaginea scriitorului – prin relevarea unor pagini netipărite. Cât de multe și fundamentale ar trebui să fie ele ca să schimbe profilul și *tăria* lui față de ceea ce știm și cunoaștem...

Intenția noastră de a oferi cititorilor două poeme inedite, nepublicate este un modest omagiu adus *Poetului liber gânditor*.

Configurându-se într-un moment de cumpănă al Istoriei românilor basarabeni, încercare grea, Ion Vatamanu a găsit, în pofida numeroaselor vicisitudini pe care viața i le-a scos în cale, drumul binecuvântat către *Marea poezie*; a trăit fără simulare viața grea a acestui neam și aceasta i-a dat tăria să se autodepășească, să devină

un poet incisiv, tribun, luptător – un adevărat precursor al liricii contemporane basarabene.

Vitalie RĂILEANU

ION VATAMANU

Tabel cronologic

- 1937, 1 mai** Se naște Ion Vatamanu, în comuna Costiceni, județul Hotin (azi raionul Noua Suliță, regiunea Cernăuți), din părinții Maria și Ion Vatamanu.
- 1944 – 1954** Învață la școala de șapte ani din satul natal, continuând studiile la școala medie din satul Vancicăuți, vecin cu satul natal.
- 1954 – 1955** Pentru un an de învățământ școlar lucrează învățător la școala din Costiceni.
- 1955 – 1960** Studiază la Facultatea de Chimie a Universității de Stat din Chișinău. Publică primele versuri în ziarul studențesc universitar, apoi și în ziarul *Tinerimea Moldovei*.
- 1960** Se căsătorește cu Elena Curicheru, studentă la Facultatea de Filologie a Universității de Stat din Chișinău, fiica lui Mihail Curicheru, scriitor basarabean, exilat în Siberia (decedat în anul 1943).
- 1962** Debută editorial cu placheta de versuri *Primii fulgi* (Chișinău, Ed. „Cartea moldovenească”), prefațată de scriitorul Nicolai Costenco. Prin aceste versuri, fără rimă, poezia lui Ion Vatamanu impune o formulă nouă, modernă, deosebită de cea tradiționalistă, editată în Republica Moldova în acea perioadă.
- 1963** Se naște Mihaela, prima fiică a familiei Vatamanu.
- 1964** La Editura „Cartea moldovenească” este editată placheta de versuri intitulată *Monologuri*.

- 1966 Apare cartea pentru copii *Aventurile lui Atomică*, tradusă și în alte limbi, fiind reeditată, mai apoi, de câteva ori.
- 1967 La Editura „Lumina” se tipărește volumul de versuri *La mijlocul ierbii*, prefațat de poetul George Meniuc. Cartea include poemul lirico-epic *Basmaua*, care a fost cu greu acceptat, revenindu-i zeci de recenzii închise.
- 1968 Un nou volum de versuri, aflat la etapa tipografică, este „topit” din cauza aceluiași, mult discutat, poem *Basmaua*. În acest an în familia Vatamanu se naște a doua fiică, Mariana.
- 1969 În traducerea lui Ion Vatamanu, la Editura „Cartea moldovenească”, apare volumul *Cântec despre mine însuți* de Walt Whitman.
- 1970 La Editura „Cartea moldovenească” este editată culegerea de poeme *Între creste de munți* de Robert Frost, tradus de Ion Vatamanu.
- 1971 La aceeași editură apare culegerea de versuri *Liniștea cuvintelor*, unde va fi tipărită și culegerea *Цвем абрикоса*, în limba rusă.
- 1972 Susține, la Universitatea din Lvov, doctoratul în chimie. Traduce din poeții elini, astfel, la Editura „Cartea moldovenească” se editează volumul *Umbra lui Homer*.
- 1973 Apare volumul *Poezia negrilor americanăi*, tradus de Ion Vatamanu.
- Este desemnat șef de laborator la Institutul de Chimie al Academiei de Științe a Moldovei, funcție pe care va deține-o până la sfârșitul vieții. În anii de activitate academică Ion Vatamanu semnează peste 150 de lucrări științifice în domeniul chimiei analitice și este autor a cinci brevete în domeniul oscilopolarografiei (1980, 1984, 1985, 1988, 1989). O parte din metodicele sale au fost aplicate în agricultură și industrie.

- 1974 Apare culegerea de versuri *Ora păsării*, la Editura „Cartea Moldovenească”.
Se naște fiica mezină a familiei Vatamanu, Leontina.
- 1975 În traducerea lui Ion Vatamanu, la Editura „Cartea moldovenească” apare volumul *Adie vânt, cântec popular în cinci acte*, de Janis Rainis.
- 1977 Apare volumul de versuri *De ziua frunzei*, Editura „Literatura Artistică”, prefațată de poetul Grigore Vieru. Cartea este apreciată drept una din cele mai valoroase publicații poetice din acea perioadă.
La aceeași editură apare antologia *Poezie americană*, în traducerea lui Ion Vatamanu.
- 1978 Publică, îñ colaborare cu alți colegi ai Laboratorului de chimie al AŞM, lucrarea *Indice bibliografic al literaturii de polarografie (1922-1977)*, la Editura „Ştiință”.
Apare culegerea de versuri *Зелёная колыбель*, în traducere rusă, la Moscova, Editura „Советский писатель”.
- 1980 Apare volumul de eseistică *Viața cuvântului*, prefațat de scriitorul Pavel Boțu.
Semnează volumul de versuri pentru copii *Teiul*, ilustrat de Igor Vieru, apărut la Editura „Literatura artistică”.
- 1981 Îñ traducere în limba rusă se editează culegerea de versuri *Земля Поэта*, la Editura „Literatura Artistică”.
Apare volumul *Iubire de tine*, la Editura „Literatura Artistică”. La aceeași editură apare ediția a doua a cărții *Aventurile lui Atomică*.
- 1982 La Editura „Literatura Artistică” urma să fie tipărit volumul de versuri *De pe două margini de război*, cu ilustrații de Igor Vieru, dar este topit, iar autorul a fost învinuit de „acțiuni subversive” împotriva puterii de stat.

- Apare volumul *Basme și culori*, proze poetice pentru copii, de Imants Ziedonis, în traducerea lui Ion Vatamanu.
- 1983**
- La Editura „Literatura Artistică” apare volumul de poezii, balade și poeme *Măslinul oglindit*, o variantă refăcută / revăzută a volumului respins *De pe două margini de război*, prefațat acum de scriitorul Pavel Boțu. Teatrul de tineret din Chișinău montează spectacolul *Osia dorului*, după poezia lui Ion Vatamanu.
- La Editura „Literatura Artistică” apare culegerea de poezii *Секунды игоры*, în traducere rusă.
- 1984**
- Apare volumul de publicistică și eseistică *A vedea cu inima*, la Editura „Literatura artistică”.
- Are loc seara de creație *Cântare văzduhului pașnic al patriei* – două ore de poezie cu Ion Vatamanu.
- Este decorat cu Medalia de Bronz a Expoziției Realizărilor Economiei Naționale.
- 1985**
- Apare cartea de versuri pentru copii *Izvoraș cu ochii verzi*, la Editura „Literatura Artistică”.
- 1986**
- Apare volumul de versuri *Dimineața mărului*, la Editura „Literatura Artistică”.
- Teatrul literar al elevilor *La steaua* din Chișinău prezintă spectacolul de poezie *Privighetoarea cântă plumb*, după poemul omonim al lui Ion Vatamanu (regizor Vasile Căpățână).
- 1987**
- Apare volumul *Nimic nu-i zero*, cu prefața lui Mihai Cimpoi, la Editura „Literatura Artistică”, o selecție retrospectivă de poezii, balade și poeme.
- Este sărbătorit cu prilejul împlinirii vîrstei de 50 de ani la Teatrul Academic „A.S. Pușkin”.
- I se conferă *Diploma de onoare* a Prezidiului Sovietului Suprem al Republicii Moldova.
- Teatrul pentru copii și tineret din Chișinău prezintă spectacolul *Dimineața mărului* (regizor Vasile Căpățână), după poezia lui Ion Vatamanu.

- 1987-1991** Se angajează plenar în lupta pentru emanciparea națională a românilor din Republica Moldova, dar și din Bucovina.
- 1988** Apare volumul *Dialoguri banale sau trist și vesel despre oameni*, la Editura „Literatura Artistică”. Apare monografia *Termodinamica hidrolizei ionilor metalelor* (în colaborare cu Ilie Fistic), la Editura „Ştiinţă”. I se conferă Medalia *Veteran al muncii*.
- 1989** La 15 februarie la Chișinău apare primul număr al ziarului cu grafie latină, *Glasul*, tipărit în Letonia, cu sprijinul Societății *Dacia*, responsabili de ediție fiind Leonida Lari, Viorel Mihail, Ion Vatamanu ș.a. Până în 1991, alături de Leonida Lari, Ion Vatamanu a asigurat conducerea ziarului *Glasul*. Apare cartea de versuri pentru copii *Izvorăș cu ochii verzi*, ediție completată, la Editura „Literatura Artistică”. La aceeași editură apare cartea pentru copii *Приключения Атомика*, în traducere rusă. Apare carte de versuri *Возвращение домой*, în traducere rusă, la Editura „Советский писатель”, Moscova. Apare monografia *Polarograafia în analiza de atestare a mostrelor standard ale metalelor neferoase și aliajelor lor*, (în colaborare), la Editura „Ştiinţă”. Laureat al premiului ziarului *Moldova socialistă*, pentru publicistică. I se acordă Diploma Televiziunii Moldovenești pentru ciclul de emisiuni *Abeceul moralei*.
- 1990** Apare volumul de poezii *Atât de mult al pământului*, la Editura „Hyperion”. Este ales deputat în Parlamentul Republicii Moldova și desemnat președinte al Comisiei Parlamentare pentru Cultură și Culte. În această funcție, elaborează proiectul ansamblului monastic *Căpriana*.

- Participă la Festivalul Internațional *Serile de poezie de la Struga* (Iugoslavia).
- 1991 – 1993** Activează în funcție de director al revistei literare *Columna*.
- 1992** Devine membru de onoare al Societății culturale bisericești *Mitropolitul Varlaam*.
I se conferă titlul onorific *Maestru al Literaturii*.
Cu prilejul împlinirii a 75 de ani de la Unirea Basarabiei cu Patria-mamă, i se acordă Diploma Ligii culturale pentru unitatea românilor de pretutindeni.
- 1993, 9 aug.** Ion Vatamanu se stinge subit din viață... Este înmormântat la 11 august, în Cimitirul Central din Chișinău. Dispariția sa este deplânsă de întreaga populație a Republicii Moldova.
- 1994** La un an de la dispariția poetului, Teatrul „Ion Creangă” din Chișinău prezintă spectacolul *Baladele satului de pe două margini de război – Ion Vatamanu, in memoriam*.
Școlii medii din satul Pârlița, Ungheni, i se conferă numele lui Ion Vatamanu.
- 1995** I se acordă Premiul *Dacia* în domeniul artei populare, post-mortem.
I se conferă Medalia *Eminescu*, post-mortem.
Liceul Teoretic raional din Strășeni devine Liceul „Ion Vatamanu”.
- 1996** Apare cartea pentru copii *Unde-i urma mea?*, în prezentare grafică de Sergiu Puică, din colecția „Micile americi”, la Editura „Museum”.
- 1997** Cu prilejul împlinirii a 60 de ani de la naștere, la Academia de Științe a Moldovei are loc Sesiunea științifică *Ion Vatamanu – omul și poetul*.
Ministerul Culturii și Uniunea Scriitorilor din Republica Moldova organizează *Concursul republican de poezie și muzică Ion Vatamanu*.

- La Muzeul Literaturii Române „Mihail Kogălniceanu” este vernisată expoziția comemorativă *Atât de mult al pământului (Ion Vatamanu – 60)*.
- La 1 mai, un basorelief cu imaginea poetului este dezvelit pe frontispiciul clădirii Institutului de Chimie al Academiei de Științe a Moldovei.
- La 1 septembrie, școlii medii din satul natal, Costiceni, i se conferă numele lui Ion Vatamanu, iar pe fațadă este dezvelit un basorelief cu chipul poetului.
- 1998** În colecția *Poeti români contemporani* apare volumul *Secunde cu munți*, la Editura „Eminescu” din București, prefațat de criticul și istoricul literar Mihai Cimpoi.
- 2000** În colecția *Biblioteca școlarului* apare volumul *Nimic nu-i zero*, la Editura „Litera”. Textele din acest volum reprezintă o selecție amplă din creația lui Ion Vatamanu, conform principiului cronologic al apariției cărților autorului, realizată de scriitorul Arcadie Suceveanu.
- Apare volumul *Să mă chemați să vă cânt*, la Timișoara, Editura „Augusta”.
- 2001** În colecția *Scriitori români contemporani* apar două volume de poeme, *Altă iubire nu este*, la București, Editura „Biodova”, text îngrijit de Elena Curicheru-Vatamanu, o ediție alcătuită după schițele autorului.
- 2003** Apare volumul *Nimic nu-i zero*, ediția a doua, la Editura „Litera”.
- Apare cartea de versuri pentru copii *Oglinda mofturoasă*, în colecția *Poezii de seama voastră*, la Editura „Prut Internațional”.
- 2007, 26 apr.** La Chișinău are loc expoziția comemorativă *Ion Vatamanu – 70*, organizată de Muzeul Literaturii Române.
- Apare cartea de cântece *La tine, Țară*, pe versuri de Ion Vatamanu și muzica compozitoarei Daria Radu, Editura „Grafema Libris”.

- 2007, 1 mai** La Mănăstirea Căpriana are loc un parastas și spectacolul *Tu – o frunză, eu – o frunză...*, consacrat memoriei scriitorului Ion Vatamanu.
- Festivalul de film Documentar Cronograf, ediția a VI-a, s-a deschis cu filmul documentar *Dor de Ion Vatamanu*, regizat de fiica poetului, Leontina Vatamanu. Ediția festivalului a fost dedicată poetului Ion Vatamanu.
- 2008** În colecția *Scriitori români contemporani* apare al treilea volum, *Zidire pe osul ființei*, eseuri, la București, Editura „Biodova”, text îngrijit de Elena Curicheru-Vatamanu.
- 2009** Sub egida Societății Culturale „Apollon” și a Asociației Culturale Române „Ideal” apare volumul *101 poeme*, în colecția „Ideal”, la Editura „Biodova” din București.
- 2010** I se acordă *Ordinul Republicii*, post-mortem.
- 2011** Gimnaziului din satul Mândreștii Noi, Sângerei, i se conferă numele scriitorului Ion Vatamanu.
- Apare cartea de poezii pentru copii *Iarba și îngerii ei*, editată de familia poetului, Tipografia „Bons Offices”.
- 2012** Este reeditată cartea pentru copii *Aventurile lui Atomică*, Chișinău, Tipografia „Bons Offices”.
- 2015** În colecția *Primăvara poetilor* apare volumul de versuri *Contur de meditație*, la Editura „Arc”.

Vitalie RĂILEANU

TAINA ȘI FREAMĂTUL INEDITELOR VATAMANIENE

Scriitorul Ion Vatamanu ne convinge și astăzi, prin creația literară, că Poezia sa, aşa cum ar fi spus academicianul Mihai Cimpoi, este [...] „esențialmente, o poezie a întâmplărilor, vîrstelor și stărilor sufletului, a sărbătorilor (când «ora păsării e senină») și învolburărilor dramatice (când apare pasarea bună și pasarea rea într-un singur cuib)“.

În contextul și rafinamentul originalei sale culturi, el a suprapus un rafinament aparte al mijloacelor poetice. Poetul bucovineano-basarabean și-a scris textele într-un *laborator al său*, neafectat de timpul carea fost nemilos cu cel care vedea cuvântul „țesut în context” cu „o forță deosebită, rară”, ce „poartă aceeași încărcătură, dispune de aceeași forță, ca și cel mai modern spărgător de gheată atomic sau cea mai enormă mașină lucrătoare cunoscută la ora actuală”.

Deosebita formație și penetrație a poeticului, care *vedea cu inima* domeniul ideilor estetice, a fost confundată cu înseși cauzele generatoare de *Poezie*, cauze ce nu au fost demonstate nici de cei mai subtili critici literari, nici de cei mai buni teoreticieni strucuraliști din acest spațiu cultural românesc.

Este cunoscut faptul că harul poetic rămâne a fi un har, iar poezia, adevărata poezie – o existență pe măsură.

De la apariția *Primilor fulgi* și mai tot timpul după aceea, poezia lui Ion Vatamanu a „suferit”, consider, de pe urma faptului că unii critici literari s-au arătat dispuși a-l *asemui* cu originalii poeți români,

bună ocazie de a demonstra că au „curajul” să facă incursiuni între marginile unei pseudoculturi..., dar mai puțin s-a întâmplat, prin anii '70-'80, să ne fie spus ce anume este al lui Ion Vatamanu și numai al său. Căci, precum știm, două fapte sunt nimicitoare de aspirație – când cineva se încumetă a vorbi despre Poezie, mimând că înțelege acolo unde nu prea înțelege și atunci când se *preface* și mechereste că nu înțelege, în cazul când, de fapt, nici nu vrea să înțeleagă. Dar în ambele cazuri *Timpul răzbună Poezia adevărată*.

Ion Vatamanu rămâne a fi deosebitul scriitor care a trăit într-o suprarealitate minunată, fie și imaginară, pe care și-o regiza el însuși: „*Iar timpul aripează ca pasarea,/ Albe ore în plisc,/ Încep un poem ca un risc,/ Ca visul departe, de lună,/ Când zborul e tot înainte/ Într-o capsulă grea de cuvinte*” (*Ore în plisc*). Poetul avea nevoie de aceste evadări din reverie, fiind mereu în căutarea unei *Atlantide* proprii, care de bună seamă există pentru fiecare dintre noi... Ce ecouri deșteaptă acest *Vis*, acest *Basm* care îl incită pe autor în multe din poemele sale – stare de inspirație și de grație, sau...?

Trăind un ceas prea ales al existenței, Ion Vatamanu este el însuși, în sensibilitatea lui, cu antenele lui nevăzute, dar veșnic vibrând *Ca grâul în spice* (*Simplu*), în care se răsfrâng o enigmatică... *Umbră* (poem inedit cu același titlu, oferit cu multă amabilitate de dna Elena Curicheru-Vatamanu, soția regretatului scriitor). Textul acestui poem inedit se răsfrângă asupra cititorului auditiv/ contemplativ, ca un „joc secund” al unui *vis*, mai real decât chiar realul, tocmai pentru că ni se oferă regizat, detaliu cu detaliu, în timp ce Poetul creează sub ochii noștri portretul *Umbrei*, biciuindu-ne imaginația, nervii, viziunile, năzuințele invadându-ne universul lăuntric: „*Cucoșii n-au cântec ast-noapte.../ «Se va-ntâmpla ceva cu mine-n astă zi» – mi-am zis.../ ...Vorbeam prin vis.../ De parcă-o despletită umbră,/ Demonică,/ Fantomatică năpadă,/ Cu mâini ca șerpii veninoși/ Și ochi de-ucigătoare focuri,/ Mă scurmă./ De, parcă, rătăcit prin umbră,/ Sub talpa ei,/ Vocea mea se chinuia strivită.../ De parcă umbrel/ Ca o neagră vită, –/ Păștea în propria-i despletire,/ Sorbea din secetă și ploaie/ Rumegând în urma-mi/ Sânge și războaie...*”. Poetul notează, atent la nuanță, detaliile spectacolului pe care și-l oferă, călătorind „*Potrivindu-și drumul*”...

Un drum nu spre undeva anume, ci mai degrabă interior, spre și în substanța ultimă a lucrurilor din *vis*, a existenței însesi. Ce ecouri deșteaptă poetul care a vorbit „*acum c-un vis*”, misterios, enigmatic, dar care trăiește o viață sinceră, dar cu incomodă prezență publică, aceasta fiind uneori mai bine cunoscută decât viața poetului, în sine ce va deveni un mare actor: „*Voi juca pe scenă marea,/ Marea, în care ruinele-mi revarsă destinul./ În spectacolul câmpurilor/ Voi juca deosebirea/ Dintre iarbă și nisip./ În spectacolul acela voi reprezenta/ Pământul însuși./ Mă voi înfățișa în costum negru./ Când îmi voi dezgoli obrazul,/ Veți vedea mormintele din ochi,/ Mormintele/ Multor timpuri./ Voi rosti cel mai lung/ Și mai tragic monolog/ De la naștere încoace...” . Cum vor fi percepute/ înțelese aceste gânduri-metafore ascunse – cu multime de argumente și contraargumente, în realitate reprezentând punctul de referință al poetului: „*Firește,/ Voi plâng de durere,/ Dar fiecare lacrimă a mea/ Se va preface-n bucați de pâine,/ Din care nimeni să nu muște!/ Veți culege pâinea – lacrimile timpurilor.../ Și eu voi deveni un mare actor!/ În spectacolul tuturor inimilor,/ Voi înfățișa chipul inimilor voastre./ Fiecare din voi îmi va urmări jocul/ În propriul său piept./ Aceasta va fi ultimul meu spectacol./ În actul final/ Se vor aprinde luminile,/ Și va dispare orice teatru....” . Poetul basarabeano-bucovinean ne oferă o lecție cu nedumeriri și căutări chinuitoare, cu frământări și extaze, unde: „*Rătăcit în aer, simțul măsurii/ Se consumă/ Direct în stradă,/ În văzul tuturor./ Numai ierbile tâșnesc de sub asfalt/ Și-aruncă-n aer smalțul,/ Plesnit de fierbințeală, –/ Ruptură ce urmează-a fi cărpită/ Cu firul unor vieți./ Luați aminte!” – e o problemă de conștiință ce pare căteodată depărtată de trăirile conștiinței de azi. Finețea versului, rafinamentul simțirii, nevoia de *orizonturi*, de trecere dincolo de *mister*, îl forțează pe autor să spună: „*Mă retrag spre ceea ce-mi aparține –/ Substanța propriului meu sens./ Obținută în multe experiențe,/ A picurat câte puțin prin tuburi reci./ Mă solidific./ Recapăt dreptul/ De a avea o temperatură și un punct de reflecție./ Toată lumina ce trece prin cristalele mele,/ Refractată sau de tot frântă,/ Evidențiază veșnicia mea optică./ La drept vorbind, experiențele cu mine însumi/ Mai continuă./ Reacții de culori,/ Catalizate de propriul meu nerv,/ Ori pur și simplu reacții,/ Practicate în balonașe de diverse dimensiuni./ Toate acestea,/ Identifică doar structura mea și numai.” . Acest****

poem de atmosferă, al stării de expectativă existențială, al regretelor... și al elanului de a reface atâtea risipiri ireversibile îl apropie mult pe Ion Vatamanu de Nichita Stănescu, lirismul lui de crepuscul, de aici – de Adrian Păunescu, și el un bun creator de ambianță: „*Tipă câte-un măr pe creangă,/ Apoi cade,/ Vocea lui răscoaptă se desprinde de pojghița subțire,/ Ce-l desparte/ De umbra unei forme.../ Înțeleg mai bine/ Beschia pân-la brâu/ Intrată-n lemnul tulburat./ Conform unei desfaceri,/ Copacul se răstoarnă-n altă parte/ Și mărul rămâne singur,/ Fără umbră,/ Și, văduvit de frunze,/ Îmi lasă un protest pe buze*”.

Împătimit de visare, de puritate, de acea meditație budistă care înseamnă, de fapt, o veghesui- generis, poetul, ostracizat în lumea acestei Umbre în care s-a pomenit, își creează Paradisul său alb, scăldat în lumină caldă, cum nu se poate mai oportun meditațiilor de tip eclesiastic: „*Se limpezește lemnul meselor și al fotoliilor,/ Se vede clar!/ Într-un acvariu/ Înotul peștilor domesticiți./ Dezmiridările sătule privirile-mblâncesc,/ Precum odorurile scumpe s-arată de sub praf./ Refugiu în real,/ Ori tihna unor cercuri melancolic mă adoarme?/ Mă deplasez în linii spre departe,/ Această rapidă răspândire a mea,/ Ca o sinucidere se-ntoarce la mine./ O întrezăresc între sprințare rotiri de fum,/ Ce, premature, se prefac!/ În inele de logodnă,/ Sau poate veșnice nedumeriri/ Dau colț în lutul închegat în mine*”.

La o lectură mai atentă, cititorul va descoperi numeroase accente existențialiste, însă poetul nu naufragiază în tristețe, structura lui fiind optimistă, fantastică. Împlinirea, crede autorul, nu poate fi decât goetheană: „*Nu mă căutați. Pe-un timp ușile mele vor sta închise./ Acolo în pauza, pe care mi-o creez,/ Mă voi scălda în ploaia visării încete./ Caut un mic repaus și-ntind brațele spre el./ Astfel demodatele mâini ale mele/ Vor rămâne monument pretutindeni.../ De o seamă lipsesc./ Gândiți-vă la atitudinea atomică,/ Și la mitul despre Noe.../ Hrăniți se vor copacii de lângă geamul meu,/ Apă cer râurile/ Supte de buzele musculoase/ Ale săptămânilor populate de secetă,/ Se voiesc trase spre înalt/ Acoperișurile unor sălășluiiri intime, la fel inimile și simțurile,/ Și toată vecherea vegetală/ Și animală./ A tot ce sporește pe acest pământ.../ Gândiți-vă la atitudinea atomică!/ Sunt gata, asemenea lui Noe*”.

În aceste prefigurări trebuie căutat, de altfel, și sensul actual al poemului vatamanian, ca și locul său inconfundabil în lirica basarabeană. Am putea vorbi despre descrierea/ înfățișarea creaturii care rezumă abundența și diversitatea lumii; de un vast ceremonial care celebrează și sacralizează ființa, făpturile pământești, natura; de o istorie a omului de creație în extenuanta sa metamorfoză și în aspru elan: „*Iată-mă,/ Acum, ghemuit într-un strop de rouă,/ M-am întors la primele senzații/ de făt./ De pe frunză,/ Știu că voi cădea./ Pielita transparentă va plesni./ De-abia acum mă voi trezi,/ Dezvelit de apele subțiri./ Matur./ Mă voi rușina de propria-mi goliciune,/ Mă voi îndoi de propriile-mi fapte./ Dar deocamdată/ Mă apăr de barbarele culori,/ de cele sălbaticice/ și de cele civilizate,/ Astfel împrăștii pe-o-ntinsă/ părloagă,/ Semințe severe și adevărate/ Cu mici distanțe de zbor.../ Pentru a ieși din propria-mi casă,/ Mai străbat/ Norii izbiți de ușă,/ Trec gol/ Pe lângă cele mai vechi sau cele mai moderne haine./ Cu această absolută goliciune/ a stropului de rouă,/ Și nu mă rușinează de nimic/ O modă sau alta...”, afirmă poetul. În notații infinitezimale, autorul exprimă stări acute, în prag de a provoca schimbări fundamentale în interiorul eului: „*Pieptul meu se va întinde/ ca râma./ Și mișcarea înceată de pe frunză pe frunză,/ Și printre ierbi,/ Voi ajunge nostalgie/ La o cafea și-o lumânare aprinsă.../ Plină de riduri și zgâriată de spini,/ Fața mea se va ridica nobilă și frumoasă/ Din secetă.../ Din nou verde și mereu același,/ Mă voi ghemui fericit în mijlocul/ unui mister,/ Poftind la aceeași masă/ Lumea și antilumea mea./ Voi fi o simplă pătlagină pe rănilor deschise*”. Descrierea acestor metamorfozări subtile este un privilegiu al acestui poem, dar nu mai puțin construindu-se pe sine – Poetul – Ion Vatamanu. Autorul descrie real, mai bine zis face simțit și acel sentiment curent al omului acestui început de Mileniu trei, de insecuritatea morală, de coșmar al insecurității, de agresiune a lucrurilor, a mediului asupra sa, de sorginte existențialistă. Am citat, în acest sens, următoarele strofe, în care presentimentul disoluției devine dominator, stârnit de observarea degradării realului încunjurător: „*Mă despart acum de orgolioasa/ minciună,/ Ce-mi ține lumânarea./ Pe deplin descătușat,/ Sunt un recital/ În această geometrie a liniilor absurde,/ care m-asasinează./ Mă dedau recristalizării totale,/ Sublimez pe aria intimei/ mărturisiri/ A unui**

râs în hohote,/ Nu mai sunt eu,/ revederea cu mine/ E animată pe un secol./ Cronometrați acest răstimp/ La acele stelelor,/ Pe cadranul ierbilor...". Câtă profunzime, câtă dramă interioară...

Conturul acestui poet talentat – Ion Vatamanu, serios și de cultură civică temeinică se nuanțează fără a-și contrazice etapele. Se reliefiază căutându-se măcinat de dorul de a-și (re-) descoperi propria imagine, care să-l conțină și să-l exprime în noianul sinelui său multiplicat în oglinzi paralele ca să-l înțeleagă chiar și rivalii săi...

Și dacă actul de a scrie înseamnă o nouă ordine introdusă în memoria timpului prezent, o dominare a aspectelor divergente, hazardate, capricioase prin introducerea unui sens totalitar și unificator, el înseamnă, totodată, manifestarea unei conștiințe implicate în conștiința realității.

Astfel, *Poetul sincerității* – Ion Vatamanu, ne sugerează posibilitatea permanenței prin Poezie, care reprezintă cealaltă față a participării la destinul uman, dar fără a fi umbrită.

Vitalie RĂILEANU

UMBRA

Cucoșii n-au cântat ast-noapte...
„Se va-ntâmpla ceva cu mine-n astă zi” – mi-am zis...
...Vorbeam prin vis...
De parcă-o despletită umbră,
Demonică,
Fantomatică năpadă,
Cu mâini ca șerpii veninoși
Și ochi de-ucigătoare focuri,
Mă scurmă.
De, parcă, rătăcit prin umbră,
Sub talpa ei,
Vocea mea se chinuia strivită...
De parcă umbra
Ca o neagră vită, –
Păștea în propria-i despletire,
Sorbea din secetă și ploaie
Rumegând în urma-mi
Sânge și războaie...
De parcă văzduhul deveni
Cețos, usturător,
Ca fumul –
Niște păgâni tăiau,
în mine.
Potrivindu-și drumul...
Strigai.
Chemai în ajutor. Nu auzeam ce strig...
De parcă stăteam pământ călcat
Și-n umbra umbrei tremuram de frig...

... M-am trezit...
Nimic deosebit.
La colț un vânzător
Vindea caise
Niște lumânări aprinse...
... „Se va-ntâmpla ceva cu mine-n astă zi” – mi-am zis...
... Vorbeam acum cu-n vis...

2

Și eu voi deveni un mare actor!
Voi juca pe scena mare,
Marea, în care râurile-și revărsă destinul.
În spectacolul câmpurilor
Voi juca deosebirea
Dintre iarbă și nisip.
În spectacolul acela voi reprezenta
Pământul însuși.
Mă voi înfățișa în costum negru.
Când îmi voi dezgoli obrazul,
Veți vedea mormintele din ochi,
Mormintele
Multor timpuri.
Voi rosti cel mai lung
Și mai tragic monolog
De la naștere încocace...
Și eu voi deveni un mare actor
Voi da chip
Pe scena
Albastrului cer.
Limpezimea lui va apărea din sală,
Se va ridica dintre spectatori,
Și, ieșind printre rânduri,
Se va opri în avanscenă.
Va fi rostit un lung monolog al mărturiei...

În spectacolul tuturor timpurilor
Voi apăre în sens de mișcare.
Dinții răzătoarelor îmi vor încolțî capul.
Firește,
Voi plâng de durere,
Dar fiecare lacrimă a mea
Se va preface-n bucăți de pâine,
Din care nimeni să nu muște!
Veți culege pâinea – lacrimile timpurilor...
Și eu voi deveni un mare actor!
În spectacolul tuturor inimilor,
Voi înfățișa chipul inimilor voastre.
Fiecare din voi îmi va urmări jocul
În propriul său piept.
Acesta va fi ultimul meu spectacol.
În actul final
Se vor aprinde luminile,
Și va dispărea orice teatru....
De-aici încolo nu voi mai apăra pe scenă,
De-aici încolo nu va mai fi teatru!

3

Ridic cortina!
Pânzele, în care
Se-nfig coarnele vântului rece.
De aici corabia mea,
Clătinându-se zgomotos pe ascuțișurile
Nervilor, străjuiți de cărcei
Salvează buna vestire a vieții,
Negreșit că pe cheiul aruncat din mine
Lemnul corabiei
Alunecă din nou în desele păduri,
Unde flămânzii stăteau, pentr-o ciozvârtă,
Cu fețele însângerate.

În buzunar se umflă un pântec de spume verzi...
Zburdă umbra,
Ca oaia fără miel,
Ştiu că ugeru-i e sterp,
Şi-l pipăi,
Şi se sfărâmă-n palmă.
Doar alcoolizaţii,
Cuprinşi de alienabilul desfrâu,
Stăteau în fotolii,
Întrezoarind un cerc închis
Cu schimbul de femei,
De-o fiartă-nțelepciune,
Ce-n abur se preface...
Această îngrădită pază din braţe şi oţel
Are ca scop doar dezvoltarea-n sine.
Rătăcit în aer, simţul măsurii
Se consumă
Direct în stradă,
În văzul tuturor.
Numai ierbile tăşnesc de sub asfalt
Şi-aruncă-n aer smalţul,
Plesnit de fierbinţeală, –
Ruptură ce urmează-a fi cârpită
Cu firul unor vieţi.
Luaţi aminte!

4

Mă retrag spre ceea ce-mi aparţine –
Substanţa propriului meu sens.
Obtinută în multe experienţe,
A picurat câte puţin prin tuburi reci.
Mă solidific.
Recapăt dreptul
De a avea o temperatură şi un punct de reflecţie.

Toată lumina ce trece prin cristalele mele,
Refractată sau de tot frântă,
Evidențiază veșnicia mea optică.
La drept vorbind, experiențele cu mine însumi
Mai continuă.
Reacții de culori,
Catalizate de propriul meu nerv,
Ori pur și simplu reacții,
Practicate în balonașe de diverse dimensiuni.
Toate aceste,
Identifică doar structura mea și numai.
Zădarnice-mi par încercările cu mine
De-a mă supune destrucției.
Roșiiile mele ace vor rămâne viabile
Și-n urma celor mai ultra centrifugări,
N-o să mă separe nimeni
De lichidul viu din care provin.
Mereu suspendez în propria-mi soluție
Decantată,
Și aspir la clipa unei limpeziri...

5

Dau căpătâiul la o parte,
Și văd că am dormit pe-un mit...
Înțeleg culoarea din care descind,
Povestea originii mele.
Recapăt dreptul de a respira și de a obosi,
Și, surd la orice poruncă.
Cu îmbrățișarea în flăcări,
Pășesc spre femeia, surdă și ea la orice poruncă...
Sunt de nepătruns.
Ca un larg refren de orgă,
Trâmbițează-n mine sângele meu.
Cu lumânarea aprinsă, mă apropii de icoana mea

Şi, transfigurat,
Ard între alte lumânări...
Mă ridic în plină statură,
Dezdoi arcul spatelor, –
De-abia acum mă doare
Viaţa unui muşuroi călcat
De-abia acum, Tânărul de tot,
Şi totuşi la timp,
Apărut din inversul obişnuinţelor de veacuri,
În melodiile mărete ale fugilor de orgă,
Încep o altă religie,
A mea,
Umană,
Şi, ieşind din mitul, pe care-am dormit,
Nu-l mai recunosc pe Adam,
N-o mai recunosc pe Eva.
Sunt eu.

6

Vedeam mai mult decât mișcarea moartă a croselor.

static can unbeam.

Vedeam mai mult decât mișcarea moartă

A croselor...

Simteam cu a mea carne de gumă,
Plină de țăndări,
Ca loviturile din poartă-n poartă
Inelu-nchis cu inima de fier
Le poartă...
Atât mai pot spune.

Am alunecat de pe puntea transpirată a unui joc.
În panorama de flăcări a nervilor aprinși...

Țipă câte-un măr pe creangă,
Apoi cade,
Vocea lui răscoaptă se desprinde de pojghița subțire,
Ce-l desparte
De umbra unei forme...
Înțeleg mai bine
Beschia pân-la brâu
Inrată-n lemnul tulburat.
Conform unei desfaceri,
Copacul se răstoarnă-n altă parte
Și mărul rămâne singur,
Fără umbră,
Și, văduvit de frunze,
Îmi lasă un protest pe buze.
Această existență cu părul lins pe frunte
Mă-ntoarce către mine,
Cel căzut demult din haos
Văd linia coapselor.
Subțire desenată în umbre,
Și însăpăimântată-n ochi naufragiați...
Ce hașurări neînsemnate!
Scutur creanga, pe care n-au fost mere coapte:
Un zgromot ce vine să insulte
Dorul meu sătul de fructe...
Rup cleiul acestor dezbinări de crengi, –
Zăplazul unui scurt moment de viață,
Mă caut pe malul răsăritean al zilelor,
Dar beschia obosită
Nobil se scobește-n dinți
Și nu cutează

Să intre-acum în mine...
Grele umbre îmbrăcate-n alb
Se întind pe aceste-ocrotitoare ierbi,
Fumegânde
Ca niște dese prafuri în suluri de lumină, –
Dar cine,
Țipă-acolo-n vârf
Umbrei nu se-nchină?
Cade mărul de pe creangă...

8

Se limpezește lemnul meselor și al fotoliilor,
Se vede clar
Într-un acvariu
Înotul peștilor domesticiți.
Dezmierdările sătule, privirile-mblânzesc,
Precum odorurile scumpe s-arată de sub praf.
Refugiu în real,
Or tihna unor cercuri melancolic mă adoarme?
Mă deplasez în linii spre departe,
Această rapidă răspândire a mea,
Ca o sinucidere se-ntoarce la mine.
O întrezăresc între sprințare rotiri de fum,
Ce, premature, se prefac
În inele de logodnă,
Sau poate veșnice nedumeriri
Dau colț în lutul închegat în mine.
Am fost prea umilit de ruga amețitoare.
Ca un vin,
Pus în genunchi,
Nu îndrăzneam să mă încchin...
Se limpezește lemnul meselor și al fotoliilor.
Mă întorc de la cosit,
În apusul liniștit de soare –

Văd limpede;
Lemnul umblă pe picioare...
Înconjurat de analogii și contrapuncte,
Mă trântesc în pat, ca o apunere,
De aici dau somnului desfrâu,
Plăcerii de a visa-n neștire –
Mâini încleiate-n huma zilei.

Ajung
La cele două posibile
Finaluri;
Brațul stâng
Cu acela drept
Ciocnite-n idealuri.

9

Nu mă căutați. Pe-un timp ușile mele vor sta închise.
Acolo în pauza, pe care mi-o creez,
Mă voi scălda în ploaia visării încete.
Caut un mic repaus și-ntind brațele spre el.
Astfel demodatele mâini ale mele
Vor rămâne monument pretutindeni...
Deocamdată lipsesc.
Gândiți-vă la atitudinea atomică,
Și la mitul despre Noe..
Hrăniți se vor copacii de lângă geamul meu,
Apă cer râurile,
Supte de buzele musculoase
Ale săptămânilor populate de secetă,
Se voiesc trase spre înalt
Acoperișurile unor sălășlui intime, la fel inimile și simțurile,
Și toată vecherea vegetală
Și animală.
A tot ce sporește pe acest pământ.
Gândiți-vă la atitudinea atomică!

Sunt gata, asemenea lui Noe.
Părăsesc aceste locuri,
Corabia mea urcă și latră,
    urlă și cântă,
    Naște și bea
    Se înmulțește și pieră.

Lor le datorez venirea mea
Pe pajiștile acestea, –
Vitei, care a-n dulcit laptele,
Strecând amarul ierbilor
Prin sita deasă a propriei morți;
Câinelui ce-a păzit casa,
Pe care nimeni n-avea de gând s-o prade;
Oii, care și-a jetrfit mușchii,
Prefăcându-i în fire subțiri de lână,
Pentru a încălzi
Așijderi mânia unui călău
    și grumazul subțire al victimei;
Puiului de pasăre de la care am luat
    etica ciripitului
Și n-am deprins să-ntind aripile,
Când picioarele-mi alunecau-n oboseală...
Și mă voi arunca în plasa albastră a unor
    veșnice începuturi.

Dar deocamdată
Gândiți-vă la atitudinea atomică,
La muzeele atâtore amintiri!
La ghidul cibernetic
    cu voce sacadată și rărită,
și la singurătatea pe care mi-o modelați.
Eu, unul, închid pe-un timp ușile,
Și arunc de pe prag cadavrul
    negru și greu...

Iată-mă,
Acum, ghemuit într-un strop de rouă,

M-am întors la primele senzații
de făt.

De pe frunză,

Știu că voi cădea.

Pielita transparentă va plesni.

De-abia acum mă voi trezi,

Dezvelit de apele subțiri.

Matur.

Mă voi rușina de propria-mi goliciune,

Mă voi-ndoi de propriile-mi fapte.

Dar până când

Mă apăr de barbarele culori,

de cele sălbaticе

și de cele civilizate,

Astfel împrăștii pe o-ntinsă

pârloagă

Semințe severe și adevărate

Cu mici distanțe de zbor...

Pentru a ieși din propria-mi casă,

Mai străbat

Norii izbiți de ușă,

Trec gol,

Pe lângă cele mai vechi sau cele mai moderne haine.

Cu această absolută goliciune

a stropului de rouă,

Și nu mă rușinează nimic

O modă sau alta...

10

Acum voi refuza și acest joc

Al unor sentimente ghiftuite.

De aici încolo

voi rămâne pururi piatră și prund,

Rece scuipând în palmele cerșetorilor

băuți și chefuiți.
Voi aluneca pe sub o credință
în câștig...
Pieptul meu se va întinde
ca râma.
Și mișcarea înceată de pe frunză pe frunză,
Și printre ierbi,
Voi ajunge nostalgit
La o cafea și-o lumânare aprinsă...
Plină de riduri și zgârâiată de spini,
Fața mea se va ridica nobilă și frumoasă
Din secetă...
Din nou verde și mereu același,
Mă voi ghemui fericit în mijlocul
unui mister,
Poftind la aceeași masă
Lumea și antilumea mea.
Voi fi o simplă pătlagină pe rănilor
deschise.
Voi acoperi cu trupul meu
Gura hipopotamului flămând,
Rămânând jertfă neacomestibilă.
În comparație cu mine,
cel viu și fluid,
Toate vă vor părea jucării,
aduse la cimitirul jucăriilor.
Lipsit de orice titlu,
De mediul adânc al forței și-al clevetirii,
În albia uscată a unei scurgeri,
Pieptul meu se va acoperi
cu lăstari de zbor...
dar acum
Cobor în mine,
În amestecul acesta de tare și slab,
Poticnindu-mă de un hotar negru,

Voi cădea pe cel alb...
Mă adun de pretutindeni
Sub învelișul de ace, să mă ierte aricii,
                          că le iau cu împrumut pielea,
Voi rămâne, de-aici încolo,
                          la toate bifurcările de căi.
Și numai atunci, în goană după săturare,
Nimerind cu amândouă tălpile.
                          cu amândouă mâinile,
                          cu trupul,
                          cu ochii și buzele
În acele mele,
Mă veți trezi din aiureală,
În conștiința șocului,
Acetui necesar șoc.
Și veți înțelege șobolanii,
                          care-au ros în carnea mea...

11

Mă despart acum de orgolioasa
                          minciună,
Ce-mi ține lumânarea.
Pe deplin descătușat,
Sunt un recital
În această geometrie a liniilor absurde,
                          care m-asasinează.
Mă dedau recristalizării totale,
Sublimez pe aria intimei
                          mărturisiri
A unui râs în hohote,
Nu mai sunt eu,
                          revederea cu mine
E animată pe un secol.
Cronometrați acest răstimp

La acele stelelor,
Pe cadranul ierbilor...
Plămânnii sunt plini de respirația
umană a fântânilor,
Mușchii dau în pământ,
trec în mii de rădăcini:
Ca un helat,
Cu căngile în fiecare sferă de viață...
Mai târziu
Voi reapărea,
Voi cădea în genunchi,
Mă voi ruga la icoana verdelui copac,
Voi scoate din marele templu
al existenței
Aerul muced,
Reîmprospătând micile spații,
Cu ape și lumini, detașări și reveniri.
Orele scurse se vor înmulți
din orele ce urmează să treacă.
Primind pe brațele mele
Pruncul solomonar al timpurilor.
De-abia atunci voi simți
cât de dulce-i nicotina
acestui scurt ospăt de țigări...
Deocamdată,
În alaiul ghețurilor ce plesnesc,
Ascult scrâșnetul pieselor de ghilotină
Sau poate
plânge discret cineva,
Ștergându-și ochii cu două discuri de fier?
Aștept...
Chirurgul coboară în inima mea,
Îmi operează drumurile
și-mi repară podurile dărâmate
ale inimii,

Simt scalpelul de gheață;
Străinul cu pantalonii suflecați,
Caută pești în apele mele,
Reci către seară;
Vor dispărea
                        turmele de nori,
Și atunci pe-albastrul cerului
Penelul cuiva
                        va trage un brâu roșu,
Va dispare cearcănul ochilor mei,
Mai târziu odată, cu însurarea...
Până ce,
Adun fir cu fir
                        la cele ce-mi lipsesc –
O depresiune cu malurile rupte...

12

Ce aventură captivantă!
Cineva mă poftește-n ospeție
                        să intru prin două uși
El, care, suferind de modă,
El care are două fețe,
Ce le potrivește după vânt,
El vrea profilul meu
                        din două jumătăți
Să-l vadă.
Asta o pricep și alții,
Dar nimeni nu se-ncumetă
                        să creadă...
Și acest chip
El a furat o jumătate din pomana,
Pe care întreagă i-o menisem,
Și care n-a-nsemnat mai mult nimic,
Decât

Moartea lui în mine.
L-am părăsit ast-noapte...
Acum îl caut pe un altul,
Căzut în mare,
În urma unui naufragiu...
El valurile forțează,
La țări să-și aducă
Măcar vocea,
Port ecoul vocii,
Asemenea unui tunet
Pe creste, ce-s gata să mă taie,
Ori prin pădurea deasă,
Unde lupii, împărțindu-și prada,
Își mușcă unii altora urechile, –
Ultima scenă, fiind comentată,
Conflict necaracteristic
Pădurii...
E o-ncercare a mea
De a-mi face încă un examen,
Căci toate-aceste nopti
Sunt destul de lungi,
Ca somnul meu să se asemuie
Cu somnul mării.
Căci din cele două aspecte ale măsurii, proprii,
Doar o ieșire-i dreaptă
Când alta nevoit așteaptă
Un risc,
Din nou o aventură,
Ce n-are asemănare,
Cu prima, de-ncepaturi,
Căci nasc femeile copii,
Cei bătrâni se sting,
Da-n locul lor s-amplifică-n zenith
Un țipăt peste altul prăvălit...
Ce modestie!

Acum puținul mă înfașă,
Mă-ndestulează tihna umbrei.
De aici, din umbră,
Văd clar și bine,
Îmburuienate fețe lângă mine,
Nu pot minți –
E buruian doar,
Și nu e plantă nouă!
Ce aventură captivantă!
Plouă....

13

După o scurtă destindere revin
La propriul meu labirint.
Mă surprinde năvalnica emoție,
Înghesuită într-o sămbătă de iarmaroc.
În timp ce parașuta mea planează,
Acolo jos n-așteaptă îngustul teren
al priveliștii

Pășesc acum pe sărma întinsă
între două fantome,

Si una și alta sunt creaturile mele.

E destul o simplă nechibzuință

Si pierd echilibrul,

Alunecând în morala otrăvită a unei sinucideri

inconsciente.

Acest ultim tablou

cu mine

Lângă o mlaștină spectaculoasă,

În bâhleala căreia

se înăbușă peștii,

E întregit de cocostârcii,
Ce pescuiesc broaște,
Și simultan le-nghit,
Nu e o delicatesă,
ci hrana lor zilnică. -

E un mod de a civiliza
flora si fauna.

Acet tablou cu mine,
și alături de mine

Infirmiera în alb,
Care, îngrijorată de nervii mei slabii,
Mă îndeamnă spre a avea un copil.

Acoste-s o seamă de exponate
La periferia expoziției de lume,
Doar un segment de labirint,
Sau poate,
Pudra și rujul ce-acoperă ridurile
Sau mulțimea de bibelouri și jucării
arogan

Articole moderne
ori ceva mai clasice,
Întoarse pe dos,
pot fi apreciate mai bine,
Dar și aceasta după dezbaterei lungi.
Fumători sau nefumători,
Nu importă!
Cei din jurul scrumierei
respiră egal fumul...

Nu mai recunosc locurile
copilăriei mele

Din nou și importă!
Nostalgic progresează ierbile
Ajungând la ideea unei
autocoase...

A fost să întâlnesc în stradă

O oaie,
Una din turmă,
    pe care o păscusem cândva,
Mergea în fruntea unui cărd,
                mânătă spre abator
De ciobani
    cu fețe-ncrenătate
    și bărboși
Oaia s-a prefăcut că nu mă recunoaște:
Sfîndu-se
    se repezi spre barba unuia
S-o pască,
Poate, pentru că
Acel bărbos mai mirosea a să...
Dar și aceasta e una din destinderile mele,
Cruțând de importanță
    reală disproportie,
Urmez mișcarea
    pe punctele sărmei,
Și n-am gând de cădere!

14

Aștept
Până când apă unei băltoace
Se va scurge prin crăpătura asfaltului.
Cu ultima picătură
Cobor și eu,
O urmăresc încotro ține calea.
Simt cât de necesară e prezența mea aici.
Pentru a dirija munca a mii de râme.
Aud pasul grăbit al trecătorilor,
                care se îndepărtează,
Tot mai slab îl aud...
Mă ramific,

Precum curmarea se ramifică;
O parte din mine trece-n buruieni
și zarzavaturi, -
Și altele de felul acestora
Comerțului predestinate.
Autonomă, cealaltă, rămâne
În straturi de cărbune, -
Minerii dobândindu-mă
Mai târziu, mă vor arde
în cuptoare,
Astfel mă voi răzbuna pe mii de piese,
ce-au stat un timp
în amortire.
Toate acestea sunt doar
Creaturile unui
Simplu capriciu
Ale unui distrat,
Ce o dată s-a angajat a urmări
Încotro ține calea
Această apă umană...

15

Am fost martor:
acolo-n câmp doi loveau
un bou între coarne...
Am fost martor
aicea, nu departe,
alții doi tăiau un miel...
Port pe brațe palidul trup al mielului,
Și coarnele de bou.
Cei doi se-ascund
cu paloșul în mâna,
Și nimeni nu-i divulgă...
Sub cuțit

Gâtlejul plin de cântece
al cucoșului din zonă
s-a-ntins ca o gumă...

Liniștește-te,
Nenormalul sunt eu,
Și nu cei doi
Din pieptul boului ucis.
Nenormale sunt culorile,
ascunse-n pleoape lungi,
Și oglinda care spune doar atât cât vede:
În pielea mea trăia un miel,
Sau poate în zori și-n noapte-adâncă,
Și-i mai caut încă...

16

Cobor cortina...
Acum, ca nicicând altădată
Văd bine
Cuibul păsării ce se complace
În vânăta culoare
A fălcilor de hipopotam –
Fosforescente care cu gunoi
Pe culmea unor gulere,
Oprindu-se...
Pe parchetul încrustat
Şarpele, arcuindu-și mișcarea,
Se târâie și injectează veninul
În alte limbi,
Care și acestea, cândva,
Au procedat aşijderea...
Mereu m-a incomodat
Şubreda înțelepciune
De-a interna-n spital
Sănătoșii mei mușchi

Și teafără mea inimă,
De-a programa durerea
Petru defunct
La suprafața pieptului,
Rănit în adâncuri...
Dar cugetul drept
Urca pe verticală,
Venind pe diametrul
Acestei perfecte
Rotungiri de humus...
Acum pentru totdeauna
Am părăsit
Acea modalitate
De-a mă expune
Sub camuflajul măștilor
Mereu surâzătoare...
Mă urc la etajul de sus,
De aici se-ntinde
Panorama unor noi înmuguriri,
Pornită la rădăcini
În adânc și-n lat,
Rămân în anturajul
Oglinzii ce reflectă-n negru și alb
Și eu, cel care n-am plâns
De vederile mele întunecate,
Simt propriul proces de înnobilare,
Și eu, cel, care am irosit
Cuvintele-n făgăduințe
Ușoare,
Mă lupt cu propria-mi
Amuțire
În oglinda-n cremenită...
De-abia acum se desface clandestinul ghem
În care mă ascundeam,
Leg o multime de capete

Din incontinuitatea mea,
A propriilor obraji
Descarc carele de propriul meu gunoi
Și, părăsindu-l pe cel ce se complace,
Pășesc și anotimpurile
Așteptate,
Împrejmuit de flăcările
Speranțelor roșii
Din piept...

17

Cât mă mai îndeamnă
Aceste
Impunătoare ritmuri ale mele,
Se rup în spații-încătușate
Verigi din lanțul,
Pe care l-am purtat
Sunând.
Căci soarele continuă mișcarea spre zenith,
Răzbind prin apa nopții.
Dincolo de noi...
Radioasa umbră se rărește,
Și limpede se vede prin rariște,
Privindu-ne-ndărăt, pădurea,
Dincolo de noi,
Cei de totdeauna!
Înțeleg mai bine
Acste trenuri gâfâind,
Și privirile prin neam,
Și aceste căi mai vechi,
                      pe care,
Părăsindu-le,
Altele-ncercăm
Dincolo de noi,

Spre orizontul
La care veșnic ne grăbim.
Desfacem brațele,
Un simplu gest ce onorează amintirea.
Dincolo de noi!
Aburcă-te spre mine,
                      te-aștept aice sus.
Până ce mai dispun de veșnicia
                      timpului,
Arunc
    și hainele,
    și-ncălțămîntea,
Întorcându-mă la primele
    senzații de făt.
Ca stropul de rouă,
Rotund și curat,
Luminez în soare
Dincolo de noi,
Cei de totdeauna!

CETATEA CUVINTELOR SAU POETUL ȘI IMPERIUL

Ar trebui să spunem că poezia lui Ion Vatamanu cea publicată și deopotrivă cea care mai este în manuscrise, dezvăluie o strategie și o tactică, programate în egală măsură pentru **asediul și apărare**, pentru înaintare și rezistență, în toate cazurile obiectul campaniei vatamaniene fiind același: un fond stabil și ireductibil, un incontestabil omenesc – prea omenesc, mereu cucerit și recucerit.

Transcrierea unei lupte meticuloase și orgolioase, de fiecare clipă, în care nimic nu e câștigat pentru totdeauna, nici un rezultat nu se ivește în afara riscului, constituie substanța Poeziei lui Ion Vatamanu de o considerabilă rezonanță, care a educat în spațiul cultural est-prutean mai mult decât o generație de cititori... O piesă excepțională, în acest sens, ar fi și poemul *Poetul și imperiul*, metaforă *îndelung explicată* a precarității și a gloriei spiritului basarabean, veritabil manifest al priorității sufletului neliniștit asupra echilibrului mediocru, a bunei cunoștințe și a satisfacției de sine: „Cutia e deschisă. Pandora se mărită./ Îl ia de soț, din cărți, pe un custode,/ In magna Grecia, imperiul intră-n chefuri,/ Sofiștii cer retoric gastropode./Sunt cai de călărie, dar n-au încă potcoave,/ Se caută metal prin țările semite,/ Se-nvață unghiul, sfera,/ Geometric, arta propune comedii și optici euclide./ Memoria are margini – o insulă-n ocean/Pentru cine-i mort în Babilonul său,/ Din ceruri pare-o cruce, de pe pământ – o pâine,/ Coaptă în cuptor de însuși Dumnezeu. [...] În lut e scris destinul, legenda Ghilgameș,/ O amplă pictogramă prin vede și aviste,/ Mereu ne-ajunge sol și dragoste și teamă,/ Și suflet pentru cei ce vor să mai reziste./ Istoria e un dram și foame, și

războaie,/ Mizeria-i piramidă și mit de încarnare,/ Imperiul lui Sargon anunță la Akkad/ Că-n țara dintre râuri e multă-nstrăinare".

Cititorul atent va observa că Ion Vatamanu nu se dezmințe, procedează și în acest poem inedit în maniera sa obișnuită, sarcastică, paradoxală, acordând punctului de vedere pe care-l contestă toate drepturile, lăsându-se asaltat și aproape învins, pentru a renaște, cu mai mare energie dintr-un foarte posibil eșec: „Intrusul trece pragul, iar impostorul țări./ Chinezul face ziduri, își reclădește scutul./ Asirieni-războinici, mongoloizi din Sciția,/ Spre Dunăre îndreaptă săgeata și băutul./ Mulg iepele din fugă, nu-i fuga din Egipt/ Să le sclipească ochii a ură și furie,/ Creștinii în Bizanț, ca Moise și David/ Din țară creștinească iau drumul pribegiei./ Mefisto mai târziu îl cumpără pe Faust,/ Odată cu-apariția râvnei către spațiu,/ Acum încă-i devreme, e încă pitagoric,/ În Goethe învinge Hunia și Roma – în Horațiu./ Tabloul este gata, îl duc la Vernisaj,/ Asigur celebrare, cu morți de pe la Troia,/ Ce realism spumos și ce solemnitate/ Ca să-mă-ncânte azi capriciile lui Goya!”. Toate acestea se asociază cu un gust al constatărilor și al refrenului nutrit dintr-o ademenitoare acomodare cu formele timpului istoric: „Tu, care sapi pământul, de ce nu te-ngrozești/ De oase și de cranii, de cioburi risipite?/ Ce vrei să reconstitu? Vieți sau numai moarte/ Și-nchei civilizații cu luturi din morminte? [...]Pe scările cunoașterii așezi în texte roci,/ Devii tălmaciul pietrei, te-nconjuri cu citate,/ Te-ngropi pe tine însuți, te-ngrăapă Herodot,/ Lângă mormântul lui te faci Antichitate./ Multe pier la timp și cer o mântuire,/ Caligula-i o viespe ce-și schimbă-nfățișarea,/ Prosperă legiunea, Cezar se vede zeu,/ Cazul ucide versuri să crească disperarea.”

Fiind o natură deliberativă, uneori sceptică, greu de convertit, poetul își poate îngădui momente de mare vibrație, de patos afirmativ, care capătă greutate și accent credibil și se sustrag bănuielii de retorică. Într-un context de sinceritate, Ion Vatamanu este poetul care merită să fie crezut pe cuvânt: „Când ape dau năvală și nu le ține țărmul,/ Și năvălește lumea de sănătatea minții,/ Din nu știu care vreme aud nedreptăți/ Și după glasul lor îmi recunosc părinții./ Ce miros de gutui și cum se-neacă toamna/ Prin livezi

adânci de Patrie furată,/ Noi mai trăim, Ovidiu mai scrie elegii,/ Imperiul la Roma se ține pe armată./ Neîmpăcarea scoate versul din exil,/ Învierii mai prosperă cu manevrări savante,/ Creația oferă catedrelor opinii,/ Au gust, i-o amintire de timpurile formate. [...] Poetul nu-i prezent. În lipsa lui discută,/ Pe tonul cel vulpesc al marilor păduri,/ Tamponul e creat și dinții sănt fixați,/ Rămâne de ales doar cerul cărei guri."

Senzația de disperare este *înghițită* de o înaintare în timp prudent – anevoieasă, cu o tenacitate neînvinsă, în care fiecare avansat al poetului reprezintă *râvna*, intenția, de a depăși *clipa disperării*, unele strofe îmbracă haina *poeziilor de front* ale lui Camil Petrescu: „Cum neamul meu statornic s-ajungă prin străini,/ Când el nicicând n-a părăsit ograda?/ Au fost să fie, însă, prea multe capitale –/ La Chișinău, Tiraspol, Chilia și la Balta./ Se cunosc păduri, stejari mai devotați/ Ca-n codrii lui Cosmin? De ce sunt toate șterse?/ Doar mare-mic poporul e cu istoria lui,/ Cu graiul lui, și sfânta libertate!// În care sol să mut strămoșii din morminte?/ Ce să le spun cu gura-nsângerată?/ Că tot ce-avem sunt niște oseminte/ Din țara care-a fost, doar cioburi lăcrămate.”

Poemul *izbește* prin adevărul amar repus de poet printr-o emblemă stigmatizată: „Croitorii lumii sosesc cu haina lor,/ Precum a fost să vină Stalin, împăratul,/ Să bea cu Ribentrop din lacrima de Prut,/ Scuturând penița pe ce-mpărtea tratatul./ O, în sfârșit, tătuca ne-a înghițit pe toți,/ Un monstru ce-a tăiat cu sârma și cu sceptrul/ Popoare mici, popoare în stil stahanovist,/ Măcelărinind demonic și sufletul, și pieptul./ Eliberări – o mie, dar nici o libertate,/ Arginți plătiți iudaic, vânzare de cristal,/ Și foamete și foame, osânda-n osândiți,/ Și moarte până-n moartea de dincolo de os./ O, baștină, o, Patrie, cu rădăcina smulsă,/ Cu soarele oprit, cu ploi transfigurate,/ Rărire de poeți, înlocuirea gintei,/ Cu lacuri și Siberii prin creștinătate./ Care-i vina noastră? Ce piraterie!/ Arhipelag imens pe-o hartă înrăită!/ Păcat de iezuiți că n-au atins sistemul/ Adevărarei epoci de faptă iezuită...” Traversând filele istoriei acestui neam, vom rămâne cu o imagine reală a stării de veghe. Poetul Ion Vatamanu este capabil să judece de la distanță, revelând adevărul, subliniind

identificarea, notând și *sfâșieri lăuntrice*: „Zahăru-i topit, dar balta nu-i mai dulce!/ De parcă-am trăi pe niște postamente!/ Războiul limbii astăzi prevede captivatii,/ În scenarii moarte ia parte la concerte./ Ce dirijori de șoareci și câtă motăname/ Îngrijește Cronos, sfidat de bătrânețe!/ Cutia e deschisă, Pandora face nuntă,/ Dansează cazaciocul pe mai multe piețe./ Fanfara-nghite naiul, la modă e rechinul,/ Atlanții țin pe umeri zidirile terminate,/ Răzbunătorul Cain îl caută pe Abel,/ Ca să se verse sânge pentru demnitate”.

A ne face că nu observăm o asemenea „dezarmonie” înseamnă a continua să evităm conștient lupta, iată de ce poetul ne îndeamnă: „Plătiți, plătiți. Dreptatea cere plată./ Scheletul ei de aur arheologic gême./ Plătiți cu lut de lutpietrișul și iluzii,/ Plătiți cuprinsul cărții și textele pe teme./ Plătiți-vă călăul, el umblă printre voi./ Nu-l conjugați cu jertfa pe care o primește./ Plătiți-vă slujirea și capul lângă trunchi/ Și fastul dezbinării precum îl oglindește”.

Poemul dat se intitulează *Poetul și imperiul* și el singur ar fi de ajuns spre a face din Ion Vatamanu ceea ce știm că este, un redutabil exponent liric al spiritului voinței de comunicare, în forme tipice *vatamaniene*, pline de pondere, savoare și spirit românesc: „Înflorea un tei și-atunci ca și acum/ Și vântuia un vânt și chinuia coroane/ O lumânare tristă împrăștia căldura/ Pe care se înălțau cu ochii la icoane./ Am luat ființă în care veac? pe când?/ De ce nu număr anii și care sunt ai mei?/ De ce n-ai dat, o Doamne, pe lume alt pământ/ Cu mai puțini dușmani ai țării dintre ei?!”

Vitalie RĂILEANU

POETUL ȘI IMPERIUL

I

Cutia e deschisă. Pandora se mărită.
Îl ia de soț, din cărți, pe un custode,
In magna Grecia, imperiul intră-n chefuri,
Sofiștii cer retoric gastropode.

Sunt cai de călărie, dar n-au încă potcoave,
Se caută metal prin țările semite,
Se-nvață unghiul, sfera,
Geometric, arta propune comedii și optici euclide.

Memoria are margini – o insulă-n ocean
Pentru cine-i mort în Babilonul său,
Din ceruri pare-o cruce, de pe pământ – o pâine,
Coaptă în cuptor de însuși Dumnezeu.

La facerea naturii, găina cade cloșcă,
Și puii din cuibare intră drept în luptă;
Acesta e zero al lumii, întâiul ou, găoacea,
Cădere, mântuirea și soarta întreruptă.

În lut e scris destinul, legenda Ghilgamesh,
O amplă pictogramă prin vede și aviste,
Mereu ne-ajunge sol și dragoste și teamă,
Și suflet pentru cei ce vor să mai reziste.

Istoria e un dram și foame, și războaie,
Mizeria-i piramidă și mit de încarnare,

Imperiul lui Sargon anunță la Akkad
Că-n țara dintre râuri e multă-nstrăinare.

Puterea seacă minți și naște macedoni,
Sădește flori grecești pe-ntinderile persane,
Polenul e strein, stigmatizată-i fila
De teze zarathustre și-nvățături brahmane.

Intrusul trece pragul, iar impostorul țări.
Chinezul face ziduri, își reclădește scutul.
Asirieni-războinici, mongoloizi din Sciția,
Spre Dunăre îndreaptă săgeata și băutul.

Mulg iepele din fugă, nu-i fuga din Egipt
Să le sclipească ochii a ură și furie,
Creștinii în Bizanț, ca Moise și David
Din țară creștinească iau drumul pribegiei.

Mefisto mai târziu îl cumpără pe Faust,
Odată cu-apariția râvnei către spațiu,
Acum încă-i devreme, e încă pitagoric,
În Goethe învinge hunia și roma – în Horațiu.

Tabloul este gata, îl duc la Vernisaj,
Asigur celebrare, cu morți de pe la Troia,
Ce realism spumos și ce solemnitate
Ca să-mă-ncânte azi capriciile lui Goya!

II

Tu, care sapi pământul, de ce nu te-ngrozești
De oase și de crani, de cioburi risipite?
Ce vrei să reconstitu? Vieți sau numai moarte
Și-nichei civilizații cu luturi din morminte?

Ce muncă, ce răbdare, ce microscop stupid
Tutanhamon mărit în propriile moaște!
Neștiutorul crede că astfel sameni ierbi,
Ne-nțelegând de ce și unde le va paște.

Ce rost să știu atâtea? De ce mi-arăți și groapa
Dezgropând acum pe alții, mai dincoace,
Totuna nu te cred, căci în senat, la Roma,
Omoru-i pus la cale și nu există pace.

Pe scările cunoașterii așezi în texte roci,
Devii tălmaciul pietrei, te-nconjuri cu citate,
Te-ngropi pe tine însuți, te-ngroapă Herodot,
Lângă mormântul lui te faci Antichitate.

Multe pier la timp și cer o mântuire,
Caligula-i o viespe ce-și schimbă-nfățișarea,
Prosperă legiunea, Cezar se vede zeu,
Cazul ucide versuri să crească disperarea.

III

Când ape dau năvală și nu le ține țărmul,
Și năvălește lumea de sănătatea minții,
Din nu știu care vreme aud nedreptăți
Și după glasul lor îmi recunosc părinții.

Ce miros de gutui și cum se-neacă toamna
Prin livezi adânci de Patrie furată,
Noi mai trăim, Ovidiu mai scrie elegii,
Imperiul la Roma se ține pe armată.

Neîmpăcarea scoate versul din exil,
Învierii mai prosperă cu manevrări savante,
Creația oferă catedrelor opinii,
Au gust, i-o amintire de timpurile formate.

Scrisorile n-ajung, n-o să citească nimeni
Aceste triste pagini prin târguri, la răscruce,
Din creștini fac marfă, iar din Cristos – parale,
Alah e mistuit de musulmani cu cruce.

Un timp de încercare, mercuru-a înghețat.
Mă sfătuiești cu Ovidiu, împărtășesc durerea,
Descopăr nebunia, vorbesc cu dispăruții,
Din urmă vine roata, în față e puterea.

Dictatul nu-i a soare, tiranii cer eclipse,
Istорii își răzbună pe tronuri căpiații.
Copiii se întreabă, străbunii nu mai sânt,
Își schimbă în tratate vinul aliații.

La Istria nu-i pace, se pregătesc războaie,
Împărații pier, imperiul mai trăiește
Și cuceresc pământuri și nimici nu-i bogat
În zeul izgonit, alt zeu se izgonește.

Înfrânt e Decebal, dar moartea nu-i a lui
Dacia împrumută la hotare ură,
Amestecând popoare își pregătesc otrava
La ospăt nomazii în vasul de mixtură.

Rămâne un poet, un biet popor pe lume,
Lumini prelinse noaptea pe-un dom, o providență,
O milă ce-adâncește săngele în scoarță,
Să-l murdărească-atâția c-o falsă elocvență.

Înfloarea un tei și-atunci ca și acum
Prea scurtă viața florii (trista născare),
Din munții îndrăgostiții coborau să vadă
Unde se-ncheie munții, unde începe marea.

Au luat ființă, nefericirea ei, destinul,
Străbunul meu, străbuna, întâiul lor bordei.
De ce n-ai dat, o Doamne, pe lume alt pământ
Cu mai puțini dușmani ai țării printre ei?

La Bizanț, pe cruce se urcă osmanlăii,
E plină Marea Neagră de-o apă cu turbane,
Abia ne-am botezat și iar ne păgânesc
Cu pradă și năvală cete otomane.

La Dunăre, poetul e-o-ntreagă țărăname.
Alexandru cade, Ștefan urcă-n șa,
Vulpea suleimană își ascute dinții
De-un continent ce-l roade seara un pașa. (la cină)

Fluviile m-ajută, codrii ne sănt frați,
Stau Carpații drepti, neclintită-i glia,
În legenda noastră n-au rămas ostași,
Doar cuvântul „clopot” ce-l are poezia.

Încrâncenat Imperiul bate în poeți,
E mică oastea lor, rănită și-ngheteată,
Începe o ziua nouă și n-ajung puteri
Și-atât ce au în față – o gură-nfometată.

Veacuri lungi, războaie, imperiul e flămând,
La Istanbul pălește pe chipuri bucuria,
Vândută-i Bucovina, Austria serbează,
Plătită-i Basarabia cu ruble de Rusia.

Polonezul pleacă, tătărimea vine,
E rănit poetul – în țara moldoveană,
Lacrimi îndeajuns, dar nu crede nimeni,
În oglinda Asiei, Europa-i o vicleană.

Avem fanarioți cu poftă de caziți,
Ochiul semilunei încovoiat se pierde,
Tratează-n ocean la masă șapte vulpi
Și nu știu ce să facă cu țara asta verde.

Poetul nu-i prezent. În lipsa lui discută,
Pe tonul cel vulpesc al marilor păduri,
Tamponul e creat și dinții sănt fixați,
Rămâne de ales doar cerul cărei guri.

IV

Să-mi spuneți, târgoveți, mai este-n lume târg
Ca târgul de aici, pe vaha cea stră bună
Când din creștini fac marfă, iar din Cristos – parale,
Alah să vadă crucea cu ochi de semilună?

Nu, nu se-ncheie neamul lui Moruzi,
Nici poftă de-nălțare la domnie!
Mai ieri eram volohi și ne-nșira Rumeanțev
Duhul în infern, iar trupul în sicrie!

Și toate se-ntâmplă pe un pământ puțin,
Și vor din Biblia noastră și alții cartea lor –
Adică mai împart poetul împărțit
Și cel mai izgonit în casa lui popor.

Noi și banii altor am stat pe-aceleași palme
Și-am suferit mereu ce ni s-a pus în frunte –
De-aceea doar în cronică mai ieşim la mare,
Și poate în poveste mai privim la munte.

Cum neamul meu statornic s-ajungă prin străini,
Când el nicicând n-a părăsit ograda?
Au fost să fie, însă, prea multe capitale –

La Chișinău, Tiraspol, Chilia și la Balta.

Se cunosc păduri, stejari mai devotați
Ca-n codrii lui Cosmin? De ce sănt toate șterse?
Doar, mare-mic, poporul e cu istoria lui,
Cu graiul lui, și sfânta libertate!

În care sol să mut strămoșii din morminte?
Ce să le spun cu gura-nsângerată?
Că tot ce-avem sănt niște oseminte
Din țara care-a fost, doar cioburi lăcrămate.

Voi care știți mai mult și puneți la mizat
Cuvinte mari, porunci ți libertăți fiscale,
Poate, cumva, mai puneți în creier ți proptele
Dând adevăr ființei ce-n haos se prăvale?

Mengli Chirei – crimleanul, scria lui Ghică Vodă,
Ars cu rugăminte de-a-i slobozi pășune,
Un haos năvălitor, precum e spus în zapis,
Respecta Moldova și-a ei proporțiune.

De unde s-au iscat în țară noi stăpâni?
Ca să le fim catâri și să-i purtăm în spate?
Dimitrie Cantemir când descria Moldova
Nu ne-a descris și umbra lui Petru-n principate.

Politici sacre sau interes meschin?
Sau vremea așteaptă înfrângeri pentru Franța?
Sau poate la răscruce se-ncepe o noapte
În care-au rătăcit balada ți romanța?

Croitorii lumii sosesc cu haina lor,
Precum a fost să vină Stalin, împăratul,
Să bea cu Ribentrop din lacrima de Prut,

Scuturând penița pe ce-mpărțea tratatul.

O, în sfârșit, tătuca ne-a înghițit pe toți,
Un monstru ce-a tăiat cu sârma și cu sceptrul
Popoare mici, popoare în stil stahanovist,
Măcelărină demonic și sufletul, și pieptul.

Eliberări – o mie, dar nici o libertate,
Arginți plătiți iudaic, vânzare de cristal,
Și foamete și foame, osânda-n osândiți,
Și moarte până-n moartea de dincolo de os.

O, baștină, o, Patrie, cu rădăcina smulsă,
Cu soarele oprit, cu ploi transfigurate,
Rărire de poeti, înlocuirea gintei,
Cu lacuri și Siberii prin creștinătate.

Care-i vina noastră? Ce piraterie!
Arhipelag imens pe-o hartă înrăită!
Păcat de iezuiți că n-au atins sistemul
Adevăratei epoci de faptă iezuită...

V

Zahăru-i topit, dar balta nu-i mai dulce!
De parcă-am trăi pe niște postamente!
Războiul limbii astăzi prevede captivații,
În scenarii moarte ia parte la concerte.

Ce dirijori de șoareci și câtă motâname
Îngrijește Cronos, sfidat de bătrânețe!
Cutia e deschisă, Pandora face nuntă,
Danseză cazaciocul pe mai multe piețe.

Fanfara-nghite naiul, la modă e rechinul,
Atlanții țin pe umeri zidurile terminate,

Răzbunătorul Cain îl caută pe Abel,
Ca să se verse sânge pentru demnitate.

Plătiți, plătiți. Dreptatea cere plată.
Scheletul ei de aur arheologic geme.
Plătiți cu lut de lut pierișul și iluzii,
Plătiți cuprinsul cărții și textelete pe teme.

Plătiți-vă călăul, el umblă printre voi.
Nu-l conjugați cu jertfa pe care o primește.
Plătiți-vă slujirea și capul lângă trunchi
Și fastul dezbinării precum îl oglindește.

Înflorea un tei și-atunci ca și acum
Și vântuia un vânt și chinuia coroane
O lumânare tristă împrăștia căldura
Pe care se înălțau cu ochii la icoane.

Am luat ființă în care veac? pe când?
De ce nu număr anii și care sunt ai mei?
De ce n-ai dat, o Doamne, pe lume alt pământ
Cu mai puțini dușmani ai țării dintre ei?!

Intrebat tece fragul, iar infectorul (poem) făci,
Chinezul face ziduri, își recolădește război.
Război - răzbunare, monoloaxi din Sofitia,
Spre Devară condamnată regata și bătălă.
Mulg cepea deu fugo, nu i fuga din Egipt
fugă deu

Să le adipească ochii a ură și fericie,
Orelelor de la înixant, ea ilovire și David,
Din fără reprezentare încă de amul privilegii.
Mefisto mai târziu îl cuceră și Faust,
Odată cu-apariția rionui către oafii,
Dioniso, elen și enea-i devine, și inea pitagoric,
În Hafke surging heonia și Roma - în florafii.

Tâlcoul este zato, și decă la Revizaj,
Arigă celebrește, cu morți de pe la Troia,
Că realitate spune și că toleranță
Că și mă-nintă azi supușele lor Mayra!

"

Te văz ţoți pămentul de ce nu te - neconspic
De cori și de brani, de bătene recipite?
Ce văză reconstituiri? Ţoți ^{que} suntem moarte?
Si nobilii civilizației cu laturi din moarte?

Că mură, că răbdă, că nescapă stăpîd.
Tutan hanor mărit în probul morții.
Neplătorul vede că orflet romani iubă,
Ne-neglegind că ce și cine te raporte.

Că răstă mă plie atâta? De ce mi acușă și grăbe
Despreținut ~~punct~~ acum pe altă, mai dincaz.
Totușă nu te cred, căci în seara, la Roma,
Dinorii pe la cală și nu există pace.

ION VATAMANU – UN PERPETUU ACCES SPRE STAREA POETICĂ

Biobibliografie selectivă

Notă

Prezenta biobibliografie selectivă însumează informații despre personalitatea lui Ion Vatamanu, și oglindește, în special, creația sa artistică.

O primă sistematizare a informațiilor despre opera artistică, viața și activitatea lui Ion Vatamanu se regăsește în lucrarea bibliografică ce include 949 de surse, elaborată și editată de Biblioteca Municipală „B. P. Hasdeu” în anul 1997, la împlinirea a 60 de ani de la nașterea poetului. Pentru a satisface solicitările informaționale ale cercetătorilor și admiratorilor operei vatamaniene, venim cu o continuare a prezentării informațiilor bibliografice referitoare la creația sa. Selectarea materialului informativ a fost realizată în baza surselor bibliografice din *Bibliografia Națională a Moldovei* (1997-2013), *Dicționarul scriitorilor români din Basarabia* (Ch., 2010), *Calendarul Național* editat de Biblioteca Națională a Republicii Moldova, bibliografii editate de Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” din Chișinău, *Catalogagele electronice ale bibliotecilor științifice și publice din Republica Moldova*. O parte din sursele informaționale au fost consultate *de visu*.

Biobibliografia dată cuprinde două compartimente. Primul compartiment – *Opera poetică* – este subdivizat în două subcompartimente. În primul – *Editii aparte* – sunt prezentate exhaustiv cărțile lui Ion Vatamanu, apărute antum și postum. Urmează subcompartimentul – *Versuri publicate în culegeri și ediții periodice* – în care sunt prezentate informații despre editarea versurilor publicate începând cu anul 1997.

Al doilea compartiment include selectiv *Referințe la creația artistică*. Exhaustiv este prezentată informația despre multiplele recenzii la cărțile scriitorului Ion Vatamanu, iar selectiv am inclus informații despre comemorarea poetului, referințe postume la viața și creația vatamaniană.

În cadrul fiecărui compartiment la baza aranjării materialului informativ se află principiul direct cronologic, iar în cadrul fiecărui an, materialul informativ este aranjat în ordinea alfabetică a autorilor sau a titlurilor.

Prezentarea informațiilor este efectuată conform rigorilor STAS-ului *Descrierea bibliografică a documentelor* 7.1-2003. Selectarea materialului a fost încheiată la 1 iulie 2015.

Ar fi de menționat că va urma o altă biobibliografie, mai complexă, pentru a fi inclusă în ulterioara editare a unui volum de exegze literare consacrat poetului Ion Vatamanu.

Margareta CEBOTARI

BIOBIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

OPERA POETICĂ

Ediții aparte

1962

1. **Primii fulgi** : [versuri] / Ion Vatamanu ; pref. : Nicolai Costenco ; prez. graf. : M. Brucman. – Chișinău : Cartea Mold., 1962. – 68 p. : il.

1964

2. **Monologuri** : [versuri] / Ion Vatamanu ; il. de M. Hazan. – Chișinău : Cartea Mold., 1964. – 58 p. : il.

1966

3. **Aventurile lui Atomică** : [povestire] / Ion Vatamanu ; il. de N. Macarenco. – Chișinău : Cartea Mold., 1966. – 84 p. : il.

1967

4. **La mijlocul ierbii** : [versuri] / Ion Vatamanu ; pref. de George Meniuc ; prez. graf. de N. Samborschi. – Chișinău : Lumina, 1967. – 66 p.

1970

5. **Приключения Атомика** : [повесть] / Ион Ватаману ; пер. : Е. Курикеру-Ватаману ; илл. : Н. Макаренко. – Chișinău : Lumina, 1970. – 84 p. : il. – În limba rusă.

1971

6. **Liniștea cuvintelor** : [versuri] / Ion Vatamanu ; prez. graf. de A. Ștarcman. – Chișinău : Cartea Mold., 1971. – 88 p. : il.
7. **Цветабрикоса** : [стихи] / Ион Ватаману ; худож. : А. Усов. – Chișinău : Cartea Mold., 1971. – 72 p. : il. – În limba rusă.

1974

8. **Ora păsării** : [versuri] / Ion Vatamanu ; prez. graf. : I. Șcipanova. – Chișinău : Cartea Mold., 1974. – 95 p. : il.

1977

9. **De ziua frunzei** : [versuri] / Ion Vatamanu ; pref. de Grigore Vieru ; pict. : Isai Cârmu. – Chișinău : Lit. Artistică, 1977. – 167 p. : il.

1978

10. **Зеленая колыбель** : [Песни] / стихи : Ион Ватаману ; пер. : Л. Васильева ; худож. : В. Локшин. – Москва : Сов. писатель, 1978. – 143 с. : илл. – În limba rusă.

1980

11. **Teiul** : [versuri] / Ion Vatamanu ; il. de Igor Vieru. – Chișinău : Lit. Artistică, 1980. – 94 p. : il.

12. **Viața cuvântului** : Eseuri / Ion Vatamanu ; pref. : Pavel Boțu ; prez. graf. : N. Beccev. – Chișinău : Lit. Artistică, 1980. – 196 p.

13. **Земля поэта** : [стихи] / Ион Ватаману ; пер. : Ион Ватаману ; худож. : И. Кырму. – Chișinău : Lit. Artistică, 1980. – 132 p. – În limba rusă.

1981

14. **Aventurile lui Atomică** : [povestire] / Ion Vatamanu ; il. de N. Samborschi. – Ed. a 2-a. – Chișinău : Lit. Artistică, 1981. – 62 p. : il.

15. **Iubire de tine** : Poezii, balade, poeme / Ion Vatamanu ; prez. graf. de Isai Cârmu. – Chișinău : Lit. Artistică, 1981. – 276 p. : il.

1983

16. **Măslinul oglindit** : [versuri] / Ion Vatamanu ; pref. : Pavel Boțu ; cop. : I. Vieru, V. Melnic. – Chișinău : Lit. Artistică, 1983. – 210 p. : il.

17. **Секунды и горы** : Стихи и поэма / Ион Ватаману ; пер. : Ион Ватаману ; худож. : Исаи Кырму. – Chișinău : Lit. Artistică, 1983. – 132 p. : il. – În limba rusă.

1984

18. **A vedea cu inima** : [culeg. de tablete, schițe și marginalii eseistice] / Ion Vatamanu ; prez. graf. de N. Pronin. – Chișinău : Lit. Artistică, 1984. – 224 p. : il.

1985

19. **Izvoraș cu ochii verzi** : [versuri] / Ion Vatamanu ; pict. : D. Iazan. – Chișinău : Lit. Artistică, 1985. – 32 p. : il.

1986

20. **Dimineața mărului** : [versuri] / Ion Vatamanu ; prez. graf. de N. Levental. – Chișinău : Lit. Artistică, 1986. – 192 p.

1987

21. **Nimic nu-i zero** : Poezii, balade, poeme / Ion Vatamanu ; pref. de Mihai Cimpoi ; prez. graf. de Isai Cârmu. – Chișinău : Lit. Artistică, 1987. – 376 p.

1988

22. **Dialoguri banale, sau trist și vesel despre oameni** : Poeme / Ion Vatamanu ; prez. graf de Isai Cârmu. – Chișinău : Lit. Artistică, 1988. – 160 p. : il.

1989

23. **Izvoraș cu ochii verzi** : [versuri] : [pentru preșcolari și clasele primare] / Ion Vatamanu ; pict. : I. Moraru. – Ed. completată. – Chișinău : Lit. Artistică, 1989. – 80 p. : il.

24. **Возвращение домой** : [стихи] / Ион Ватаману ; пер. : Ион Ватаману ; худож. : Б. Сопин. – Москва : Сов. писатель, 1989. – 192 с. – În limba rusă.

25. **Приключения Атомика** : [повесть] / Ион Ватаману ; пер. : Е. Курикеру-Ватаману ; худож. : Б. Великголова. – Chișinău : Lit. Artistică, 1989. – 76 p. : il. – În limba rusă.

1990

26. **Atât de mult al pământului** : [poezii și balade] / Ion Vatamanu ; prez. graf. de S. Zamșa. – Chișinău : Hyperion, 1990. – 304 p. : il.

1991

27. **Aventurile lui Atomică** : [povestire] / Ion Vatamanu ; prez. graf. : B. Velikgolova, I. Kravet. – Chișinău : Hyperion, 1991. – 77 p. : il.

1996

28. **Unde-i urma mea?** : [versuri] / Ion Vatamanu ; prez. graf. de Sergiu Puică. – Chișinău : Museum, 1996. – 12 p : il. – (Col. Micile americă).

1998

29. **Secunde cu munți** : [versuri] / Ion Vatamanu ; pref. : Mihai Cimpoi. – București : Ed. Eminescu, 1998. – 150 p. – (Poeti români contemporani).

2000

30. **Nimic nu-i zero** : Poeme / Ion Vatamanu ; sel. : Arcadie Suceveanu ; cop. : Isai Cârmu. – Chișinău : Litera, 2000. – 318 p. – (Bibl. școlarului ; 210).

31. **Să mă chemăți să vă cânt** : [versuri] / Ion Vatamanu ; ed. îngr. de Elena Curicheru-Vatamanu. – Timișoara : Augusta, 2000. – 171 p.

2001

32. **Altă iubire nu este** : Poeme. **Zidire pe osul ființei** : Eseuri : [col. în 3 vol.] / Ion Vatamanu ; ed. alcăt. după schițele aut. ; îngr. text. : Elena Curicheru-Vatamanu. – București : Ed. Biodova, 2001-2008. – (Col. Scriitori români contemporani).

Vol. 1. Altă iubire nu este : Poeme / pref. de Mihai Cimpoi. – 2001. – 408 p.

33. Vol. 2. Altă iubire nu este : Poeme. – 2001. – 320 p.

34. Vol. 3. Zidire pe osul ființei : Eseuri. – 2008. – 306 p.

2003

35. **Nimic nu-i zero** : [poezii, eseuri] / Ion Vatamanu ; sel. versurilor : Arcadie Suceveanu ; îngr. textului și sel. eseurilor : Elena Curicheru-Vatamanu ; concepția graf. a col. și cop. : Vladimir Zmeev. – Ed. a 2-a, adăugită. – Chișinău : Litera, 2003. – 462 p.

36. **Oglinda mofturoasă** : [poezii pentru copii] / Ion Vatamanu ; il. : Anatol Smâșleaev. – Chișinău : Prut Internațional, 2003. – 15 p. : il.

2007

37. **La tine, Țară** : [cântece pentru voce, cu accomp. la chitară] / versuri : Ion Vatamanu ; muz. : Daria Radu ; ed. îngr. de Tudor Colac. – Chișinău : Grafema Libris, 2007. – 48 p.

2009

38. **101 poeme** : [versuri] / Ion Vatamanu ; Soc. Culturală „Apollon” ; Asoc. Culturală Română „Ideal”. – București : Ed. Biodova, 2009. – 96 p. – (Col. Ideal).

2011

39. **Iarba și îngerii ei** : Poezii pentru cei ce vor să crească cu cartea măricei / Ion Vatamanu ; concept și sel. : Elena Curicheru-Vatamanu ; îngrij. text : Mariana Vatamanu-Ciocanu, Leontina Vatamanu-Mărgineanu ; il. : Mihaela Vatamanu ; cop. : Mihaela Vatamanu, Nicolae Susanu. – Chișinău : Bons Offices SRL, 2011. – 106 p. : il.

2012

40. **Aventurile lui Atomică** : [povestire] / Ion Vatamanu ; des. cop. : Mihaela Vatamanu. – Chișinău : [S.n.], 2012 (Tipogr. Bons Offices). – 68 p. : il.

2015

41. **Contur de meditație** : [versuri] / Ion Vatamanu ; antol. și pref. de Lucia Țurcanu ; cop. și concepția graf. : Mihai Bacinschi. – Chișinău : Ed. Arc, 2015. – 64 p. – (Primăvara poetilor).

VERSURI PUBLICATE ÎN CULEGERI ȘI EDIȚII PERIODICE

1997

42. „**A cui ești Stea...**” : [versuri] / Ion Vatamanu // Patria tânără. – 1997. – 10 oct. – P. 1.
43. **Contur de bărbătie** : [versuri] / Ion Vatamanu // Patria tânără. – 1997. – 8 noiem. – P. 1.
44. **Cuvinte de cretă** : (fragm.) ; **Atât de mult al pământului** ; **De stâncă** ; **Insomnii și întrebări** ; **E un sfârșit de secol** : [versuri] / Ion Vatamanu // Lit. și arta. – 1997. – 1 mai. – P. 4.
45. **Langue maternelle** : [versuri] / Ion Vatamanu ; trad. : Valerie Pequay // Limba Română. – 1997. – Nr 1/2. – P. 49-50. – În limba franceză.
46. **Monologul inimii** ; **Contur de meditație** ; **Contur de viitor și trecut** : [versuri din vol. „Liniștea cuvintelor”] / Ion Vatamanu // Patria tânără. – 1997. – 9 mai. – P. 11.
47. **Mulțumesc, plugare drag** : [versuri] / Ion Vatamanu // Alunelul. – 1997. – Nr 9. – P. 13.
48. **Ninge** : [versuri] / Ion Vatamanu // Florile dalbe. – 1997. – 23 ian. – P. 4.
49. **Secunde cu munți** : (poemul XXIII) / Ion Vatamanu ; cuv. introd. de Gheorghe Vodă // Glasul Națiunii. – 1997. – 1 mai. – P. 1.
50. **Te-am ales din mâine, te-am ales din azi** : [versuri] / Ion Vatamanu // Lit. și arta. – 1997. – 7 aug. – P. 3.

1998

51. **Ai, tu, luncă de iubire...** : [versuri] / Ion Vatamanu // Glasul Națiunii. – 1998. – 13 mai. – P. 8.
52. **Cuvintele** : [versuri] / Ion Vatamanu // Florile dalbe. – 1998. – 13 mai. – P. 11. – (Laudă limbii române) ; 1999. – 1 sept. – P. 8. – (Cântare limbii române).
53. **Poetul** ; **Cu chipul palid, sfânt la suflet** ; **La Bucovina** : [versuri] / Ion Vatamanu // Eminescu pururi Tânăr : Dedicății lirice / ed. , antol. : Cristiana Crăciun, Victor Crăciun ; cuv.

înainte : Eugen Simion. – Chișinău : Litera ; București : Ed. David, 1998. – P. 286-288.

54. **Zbuciumă-te, fire, zbuciumă-te om...** : [spicuiri din versurile poetului Ion Vatamanu] // Țara. – 1998. – 11 aug.
55. **Поэзия ; Дэрұца ; Птица тела** : [стихи] / Ион Ватаману ; пер. : Марина Ровнер // Кодры. – 1998. – № 5/6. – С. 24-26. – În limba rusă.

1999

56. **Soarele și gutuiul** : [versuri] / Ion Vatamanu // Florile dalbe. – 1999. – 7 oct. – P. 8. – (Ziua Poeziei – 99).
57. **Un popor de felul nostru...** : [versuri] / Ion Vatamanu // Glasul Națiunii. – 1999. – 15 feb. – P. 8. – (Risipind către ceruri litanii).
58. **Крестьянин что живет во мне** : [стихи] / Ион Ватаману ; пер. : Рудольф Ольшевский // Capitala = Столица. – 1999. – 25 окт. – С. 11. – În limba rusă.

2000

59. **Cuvintele** : [versuri] / Ion Vatamanu // Limba maternă – floare eternă : Antologie de poezii, eseuri și cugetări despre limba română / sel. : Stela Nicuță, Titus Știrbu, Ion Ciocanu ; cop. și il. de Mihai Mireanu. – Chișinău : Ed. Dep. Relații Naționale și Funcționarea Limbilor, 2000. – P. 24.
60. **Întoarcere**: [versuri] / Ion Vatamanu // Glasul Națiunii. – 2000. – 18 oct. – P. 8. – (Aci care au fost – acei care mai sunt... ; rubrică prez. de Ion Proca).
61. **Scriitor basarabean** : [versuri] / Ion Vatamanu // Lit. și arta. – 2000. – 17 aug. – P. 5.
62. **Tată bătrân și mamă bătrână ; De iepure ; Eu n-am luat trandafirul ; Taurul** : [versuri] / Ion Vatamanu // Lit. și arta. – 2000. – 27 apr. – P. 3.

2001

63. **Ce vor scriitorii?** : [versuri] / Ion Vatamanu // Luceafărul. – 2001. – 24 aug. – P. 14. – (Poeziile deșteptării naționale).
64. **Celor ce pun graiul la vot** : [versuri] / Ion Vatamanu // Accente. – 2001. – 9 aug. – P. 2.

65. **Citește-mi** : [versuri] / Ion Vatamanu // Lit. și arta. – 2001. – 9 aug. – P. 5.

66. **Matern la Bucovina** : [versuri] / Ion Vatamanu // Limba Română. – 2001. – Nr 1/3. – P. 189-191.

67. **Scrisoare bunicii** : [versuri] / Ion Vatamanu ; des. de Ana Evtușenco // Alunelul. – 2001. – Nr 2. – P. 4.

2002

68. „**A rămas o poveste ce n-are sfârșire...**” : [versuri] / Ion Vatamanu // Glasul Națiunii. – 2002. – 9 mai. – P. 10.

69. **Creație** : [versuri] / Ion Vatamanu // Florile dalbe. – 2002. – 18 apr. – P. 1.

70. **Dragoste de mamă ; La tine, Țară... ; Către zborul păsării ; Graiul din tei** : [versuri] / Ion Vatamanu // Florile dalbe. – 2002. – 26 sept. – P. 8.

71. „**Pe cine-ntreb sau cine îmi răspunde?... ; Nu-ți bate joc, prietene, de moarte... ; Texte, legi, scrisori din fugă... ; Omul fără de înger păzitor** : [versuri inedite] / Ion Vatamanu // Lit. și arta. – 2002. – 2 mai. – P. 4.

72. **Pom cu tei ; Călin ; Rochiță ; Copilașii mei ; Furnicul și furnica ; Vreau să fiu șofer** : [versuri] / Ion Vatamanu ; des. de Ana Evtușenco // Alunelul. – 2002. – Nr 5/6. – P. 8-9.

73. **Umbră pe câmpuri** : [versuri] / Ion Vatamanu // Lit. și arta. – 2002. – 3 ian. – P. 3.

74. **Urmează-ți poetul ; Credință** : [versuri] / Ion Vatamanu // Lit. și arta. – 2002. – 8 aug. – P. 4.

75. **Мистификаторы** : [стихи] / автор. пер. : Ион Ватаману // Кодры. – 2002. – № 1/2. – С. 42. – În limba rusă.

2003

76. **Cu chipul palid, sfânt la suflet ; Mihai Eminescu, 1989** : [versuri] / Ion Vatamanu // Lit. și arta. – 2003. – 1 mai. – P. 4.

77. **Cuvântul matern** : [versuri] / Ion Vatamanu // Florile dalbe. – 2003. – 1 sept. – P. 7. – (Cultivarea limbii române).

78. **Cuvintele ; Punct de vedere ; La sfântă gura mamei** : [versuri] / Ion Vatamanu // Glasul Națiunii. – 2003. – 28 aug. – P. 10.

79. **Graiul din tei ; Pădurea ; Furnica și Furnicul ; Prietenul albinelor ; Ploaia ; Când vreau să cânt mai bine** : [versuri] / Ion Vatamanu // „a”MIC. – 2003. – Nr 4. – Supl.
80. **Mama Maria** : [versuri] / Ion Vatamanu // Ora satului. – 2003. – Aug. (Nr 11). – P. 15.
81. **Moment ecologic** : [versuri] / Ion Vatamanu // Didactica Pro. – 2003. – Nr 6. – P. 34.
82. **Prima zi de școală** : [versuri] / Ion Vatamanu // Alunelul. – 2003. – Nr 7/8. – P. 4. a cop.
83. **Să mă chemăți să vă cânt ; Un popor de felul nostru ; Ce vor scriitorii?** : [versuri] / Ion Vatamanu // Limba Română. – 2003. – Nr 4/5. – P. 50-52.
84. **Umbra** : fragm. din poemul inedit / Ion Vatamanu // Lit. și arta. – 2003. – 7 aug. – P. 4.

2004

85. **Floare de salcâm** : [versuri] / Ion Vatamanu // Florile dalbe. – 2004. – 10 ian. – P. 1.
86. **Imn părintilor ; Stâlpul din poartă** : [versuri] / Ion Vatamanu // Glasul Națiunii. – 2004. – 23 sept. – P. 12.
87. **Întâia zi de școală** : [versuri] / Ion Vatamanu // „a”MIC. – 2004. – Nr 9. – Supl.
88. **Odă limbii române** : [versuri] / Ion Vatamanu // Florile dalbe. – 2004. – 2 sept. – P. 8.
89. **Ștefan cel Mare și Sfânt** : [versuri] / Ion Vatamanu // Lit. și arta. – 2004. – 5 aug. – P. 1.

2005

90. **Celor ce pun graiul la vot** : [versuri] / Ion Vatamanu // Florile dalbe. – 2005. – 1 sept. – P. 8.
91. **Cu chipul palid, sfânt la suflet** : [versuri] / Ion Vatamanu // Glasul Națiunii. – 2005. – 16 iun. – P. 13.
92. **Se stinge-un foc... ; Era târziu... ; Când mă pornii în zbor de astru... ; Am scris și-am șters...** / Ion Vatamanu // Accente libere. – 2005. – 3 mar. – P. 5. – (Versuri vechi și veșnice : sel. de N. Roșca).

2006

93. **Inima mamei** : [versuri] / Ion Vatamanu // „a”MIC. – 2006. – Nr 3. – (Ușoară, maică ușoară). – Supl.
94. **Refrenul primăverii** : [versuri] / Ion Vatamanu // Noi. – 2006. – Nr 3. – P. 9.

2007

95. **Copacii înfloriți ; Moldova, mărgea de foc ; Poduri ; O, mamă, ochii tăi ; Ce e talentul ?** : [versuri] / Ion Vatamanu // Florile dalbe. – 2007. – 3 mai. – P. 1 ; 8.
96. **Dragoste de mamă** : [versuri] / Ion Vatamanu // Alunelul. – 2007. – Nr 2. – P. 12.
97. **Poezie, secolul XX** : [versuri] / Ion Vatamanu // Lit. și arta. – 2007. – 26 apr. – P. 4. – (In memoriam: Ion Vatamanu – 70 de ani). – Nota bibliografului: În colecția hebdomadarului *Literatura și arta*, pentru anul 2007, sunt două ediții diferite apărute cu aceeași dată și număr de rând.
98. **Soare bun ; Floare de mai ; La tine, Țară... ; Graiul de tei ; Rămâi ; Pădure** : [versuri] / Ion Vatamanu // „a”MIC. – 2007. – Nr 5/6. – Supl.
99. **Soare și gutui ; Sălcioara ; Pasărea ; Vreau să fiu șofer ; Radu și bradul ; Rochița ; Oglinda mofturoasă** : [versuri] / Ion Vatamanu ; des. de Petre Ghețoi // Alunelul. – 2007. – Nr 5/6. – P. 14-15.
100. **Птица ; Я цвет абрикоса ; Гроза ; С добрым утром ; Весы ; Дворцы листвы ; Жизнь моя каждодневная ; И день и ночь ложился снег ; Как жених влюбленный ; Познай всю истину ; Отец пожилой и мать пожилая ; Цвета бессмертия ; Зеленая колыбель песни ; Не к другим – к тебе приду ; Старик и его Родина** : [стихи] / пер с рум. : Ион Ватаману // Кодры : Молдова литературная – 2007. – № 1/2. – C. 3-22. – În limba rusă.

2008

101. **Dragoste de mamă** : [versuri] / Ion Vatamanu // „a”MIC. – 2008. – Nr 8. – (Mama – rază călătoare dintr-o lacrimă de floare). – Supl.

102. **Simplu** : [versuri] / Ion Vatamanu // Florile dalbe. – 2008. – 8 mai. – P. 1.

103. **Unire, moldoveni!** : [versuri] / Ion Vatamanu // Timpul de dimineată. – 2008. – 14 noiem. – P. 24.

104. **Viață de toate zilele** : [versuri] / Ion Vatamanu // Lit. și arta. – 2008. – 7 aug. – P. 1.

2009

105. **Dragoste de mamă** : [versuri] / Ion Vatamanu // „a”MIC. – 2009. – Nr 3. – Supl.

106. **Flori de cais** : [versuri] / Ion Vatamanu // Lit. și arta. – 2009. – 5 mar. – P. 8.

107. **Быть честным** : [стихи] / автор. перевод : Ион Ватаману // Кодры : Молдова литературная. – 2008. – № 3/4. – С. 5-6. – În limba rusă.

2010

108. **Alexe Mateevici pe vechi și pe nou** : [versuri] / Ion Vatamanu // Lit. și arta. – 2010. – 16 dec. – P. 1.

109. **Gânduri de Toamnă = Guz dușunceleri ; Zâmbet de Toamnă = Guz guluşu** : [versuri] / Ion Vatamanu // Stelele căzute din cer = Goktan duşan yıldızlar : [versuri] / gagauz dilina cevirdi : Todur Angeli. – Chișinău, 2010. – P. 268-270. – În limba găgăuză.

110. **Întâia zi de școală ; Dragoste de mamă ; La tine, Țară... ; Radu și bradu' ; Ionel ; Cocoșul ; Toderică înainte de somn ; Toamnă ; Ploaia ; Către zborul păsării** : [versuri] / Ion Vatamanu // Bucurii pentru copii : Poeți contemporani din Basarabia / sel. : Vasile Romanciuc ; pref. : Mihai Cimpoi ; postf. : Diana Vrabie ; graf. : Iulian Filip. – Târgoviște : Bibliotheca ; Chișinău : Cartdidact SRL, 2010. – P. 71-80.

111. **Prima zi de școală** : [versuri] / Ion Vatamanu // Florile dalbe. – 2010. – 1 sept. – P. 4.

112. **Simplu** : [versuri] / Ion Vatamanu // Lit. și arta. – 2010. – 27 mai. – P. 4.

113. **Spărgătorul de tipare** : [versuri] / Ion Vatamanu // Florile dalbe. – 2010. – 14 ian. – P. 8.

2011

114. **Cu-ntâia frunză de toamnă ; Amintindu-mi fulgii** : [versuri] / Ion Vatamanu // Moldova. – 2011. – Aug./Oct (Nr 5). – P. 66-67.
115. **Cuvintele limbii române ; Ideal** : [versuri] / Ion Vatamanu // Moldova. – 2011. – Aug./Oct (Nr 5). – P. 18-19.
116. **Dragostea ; Marea Lumină ; Sufletul ce-l am** : [versuri] / Ion Vatamanu // Moldova. – 2011. – Aug./Oct (Nr 5). – P. 32-33.
117. **Înălțimile iubirii ; O, mamă, ochii tăi...** : [versuri] / Ion Vatamanu // Moldova. – 2011. – Aug./Oct (Nr 5). – P. 44-45.
118. **Marea Adunare Națională ; O zi și-o noapte în oraș** : [versuri] / Ion Vatamanu // Chișinăul în literatură : Antologie / Bibl. Municipală „B.P. Hasdeu” ; alcăt. și coord. : Genoveva Scobioală ; idee, concepție și resp. ed. : Lidia Kulikovski ; red. bibliogr. : Claudia Tricolici. – Chișinău, 2011. – P. 151-153.
119. **Nimic mai sărac...** ; **Către pasăre** : [versuri] / Ion Vatamanu // Moldova. – 2011. – Aug./Oct (Nr 5). – P. 56-57.
120. **O pătrime de veac** : [eseu despre Chișinău] / Ion Vatamanu // Chișinăul în literatură : Antologie / Bibl. Municipală „B.P. Hasdeu” ; alcăt. și coord. : Genoveva Scobioală ; idee, concepție și resp. ed. : Lidia Kulikovski ; red. bibliogr. : Claudia Tricolici. – Chișinău, 2011. – P. 390-393.
121. **Ploile tale, Moldovă ; O privire la capătul zilei** : [versuri] / Ion Vatamanu // Moldova. – 2011. – Aug./Oct (Nr 5). – P. 76-77.

2012

122. **De-atât amar de vreme** : [versuri] / Ion Vatamanu // Clipa : ser. nouă. – 2012. – Nr 1. – P. 2.
123. **Pledoarie pentru suflet ; Eu îți propun un suflet arzător.. ; Pe-un fir de lacrimă se scurge o zi... ; Întrebări ; Poezie ; Peste mâinile-amândouă ; Aşa de tineri** : [versuri] / Ion Vatamanu // Lit. și arta. – 2012. – 26 apr. – P. 5.

2013

124. **Cuvintele** : [versuri] / Ion Vatamanu // Moldova. – 2013. – Nr 7/8. – P. 8.

125. **Cuvintele limbii materne** : [versuri] / Ion Vatamanu // Limba noastră română : Antologie de poeme dedicate limbii române / Inst. de Filologie al Acad. de Științe a Moldovei ; Acad. Europeană a Societății Civile ; Proiectul *Personalitățile dintre secole* ; alcăt. : Daniel Verejanu. – [Chișinău], 2013. – P. 56-57.
126. **Scrisoare bunicii** : [versuri] / Ion Vatamanu // Noi. – 2013. – Nr 2. – P. 22.

REFERINȚE LA CREAȚIA ARTISTICĂ

Ediții aparte

1997

127. **Ion Vatamanu** : Bibliografie / Bibl. Municipală „B.P. Hasdeu” ; Centrul de inf. și documentare Chișinău ; ed. îngr. de Lidia Kulikovski ; alcăt. : Claudia Tricolici. – Chișinău : Cartier, 1997. – 160 p. : fot.

2012

128. **Iubirea până la capăt** : Omagiu lui Ion Vatamanu / Muzeul Lit. Române „Mihail Kogălniceanu” ; coord. : Călina Trifan, Valeriu Nazar. – Chișinău : Prut Internațional, 2012. – 264 p. : fot.

Recenzii (în culegeri și ediții periodice)

1965

129. **Ciocanu, Ion. Transfigurare** : [rec. la cartea *Monologuri* de Ion Vatamanu (Chișinău, Ed. Cartea Mold., 1965)] / Ion Ciocanu // Moldova Socialistă. – 1965. – 11 aug.
130. **Tulnic, Vitalie. Monolog la o afirmare poetică** : [rec. la cartea *Monologuri* de Ion Vatamanu (Chișinău, Ed. Cartea Mold., 1965)] / Vitalie Tulnic // Nistrul. – 1965. – Nr 4. – P. 142-147.

1966

131. **Chira, G.** Călătoria lui Atomică : [rec. la cartea *Aventurile lui Atomică* de Ion Vatamanu (Chișinău, Cartea Mold., 1966)] / G. Chira // Cultura. – 1966. – 26 mar. – P. 11.

1968

132. **Ciocanu, Ion.** Inspirația poetului și emoția cititorului : [rec. la cartea *La mijlocul ierbii* de Ion Vatamanu (Chișinău, Ed. Lumina, 1967)] / Ion Ciocanu // Nistrul. – 1968. – Nr 7. – P. 141-142.

133. **Morăraș, M. Ion Vatamanu:** „*La mijlocul ierbii*” : [rec.] / M. Morăraș // Cultura. – 1968. – 16 mar.

1972

134. **Cimpoi, Mihai.** Ion Vatamanu: „*Liniștea cuvintelor*” : [rec.] / Mihai Cimpoi // Cultura. – 1972. – 13 mai. – P. 8.

135. **Nastasiu, Vasile.** Ion Vatamanu: „*La mijlocul ierbii*” : [rec.] / Vasile Nastasiu // Nistrul. – 1972. – Nr 6. – P. 141-142.

1973

136. **Bilețchi, Nicolae.** Ion Vatamanu: „*Liniștea cuvintelor*” : [rec.] / Nicolae Bilețchi // Moldova Socialistă. – 1973. – 23 ian.

1975

137. **Palladi, Tudor.** „*Cum bate-n univers cuvântul...*” : [rec. la cartea *Ora păsării* de Ion Vatamanu (Chișinău, Ed. Cartea Mold, 1974)] / Tudor Palladi // Tinerimea Moldovei. – 1975. – 16 mar.

138. **Țau, Elena.** Ion Vatamanu: „*Ora păsării*” : [rec.] / Elena Țau // Cultura. – 1975. – 22 febr. – P. 10.

1978

139. **Cimpoi, Mihai.** Arborele vieții : [rec. la cartea *De ziua frunzei* de Ion Vatamanu (Chișinău, Ed. Lit. Artistică, 1977)] / Mihai Cimpoi // Lit. și arta. – 1978. – 23 mar.

140. **Gheorghită, Ion.** Timpul unui cântec de muguri... : [rec. la cartea *De ziua frunzei* de Ion Vatamanu (Chișinău, Ed. Lit. Artistică, 1977)] / Ion Gheorghită // Lit. și arta. – 1978. – 23 mar.

141. **Mazilu, Gheorghe.** Mitul frunzei și rezistența poeziei : [rec. la carte *De ziua frunzei* de Ion Vatamanu (Chișinău, Ed. Lit. Artistică, 1977)] / Gheorghe Mazilu // Lit. și arta. – 1978. – 20 iul.
142. **Zegrea, I.** „E ceasul plin de tine, nimic nu-i născocit” : [rec. la carte *De ziua frunzei* de Ion Vatamanu (Chișinău, Ed. Lit. Artistică, 1977)] / I. Zegrea // Zorile Bucovinei. – 1978. – 12 aug.

1980

143. **Cimpoi, Mihai.** Eseistul și cheile timpului : [rec. la volumul de eseuri *Viațacuvântului* de Ion Vatamanu (Chișinău, Ed. Lit. Artistică, 1980] / Mihai Cimpoi // Femeia Moldovei. – 1980. – Nr 8. – P. 5.
144. **Gheorghită, Ion.** Contururile spirituale ale trecutului de azur : [rec. la volumul de eseuri *Viața cuvântului* de Ion Vatamanu (Chișinău, Ed. Lit. Artistică, 1980] / Ion Gheorghită // Viața satului. – 1980. – 20 iul.
145. **Morăraș, M.** Intensitatea cuvântului trăit : [rec. la volumul de eseuri *Viața cuvântului* de Ion Vatamanu (Chișinău, Ed. Lit. Artistică, 1980] / M. Morăraș // Viața satului. – 1980. – 13 dec.

1981

146. **Ciocanu, Ion.** Chipul poetic al bastinei : [rec. la carte *Teiul* de Ion Vatamanu (Chișinău, Ed. Lit. Artistică, 1980] / Ion Ciocanu // Viața satului. – 1981. – 24 dec.
147. **Dabija, Nicolae.** Cuvântul pulsând ca o inimă : [rec. la volumul de eseuri *Viațacuvântului* de Ion Vatamanu (Chișinău, Lit. Artistică, 1980] / Nicolae Dabija // Moldova Socialistă. – 1981. – 14 apr.
148. **Gheorghită, Ion.** Lăsați un copac amintire : [rec. la carte *Teiul* de Ion Vatamanu (Chișinău, Ed. Lit. Artistică, 1980] / Ion Gheorghită // Viața satului. – 1981. – 14 apr.

1982

149. **Palladi, Tudor.** Vâltoarea și adevărul iubirii : [rec. la carte *Iubirea de tine* de Ion Vatamanu (Chișinău, Ed. Lit. Artistică, 1981)] / Tudor Palladi // Nistrul. – 1982. – Nr 6. – P. 133-138.

1983

150. **Ciornei, V.** Note de lectură : [rez. volumului de versuri *Măslinul oglindit* de Ion Vatamanu (Chișinău, Ed. Lit. Artistică, 1983)] / V. Ciornei // Noutăți editoriale. – 1983. – 30 apr. – P. 4.
151. **Gheorghiță, Ion.** *Măslinul oglindit* : [consemnări critice despre carte *Măslinul oglindit* de Ion Vatamanu] / Ion Gheorghiță // Zorile Bucovinei. – 1983. – 18 iun. – P. 4.
152. **Hăbășescu, E.** Iradiind lumină, creanga de măslin : [rec. la volumul de versuri *Măslinul oglindit* de Ion Vatamanu (Chișinău, Ed. Lit. Artistică, 1983)] / E. Hăbășescu // Moldova Sozialistă. – 1983. – 7 sept.
153. **Palladi, Tudor.** Ion Vatamanu: „*Măslinul oglindit*” : [rec.] / Tudor Palladi // Nistru. – 1983. – Nr 9. – P. 159-160.
154. **Rusu, Nicolae.** Ion Vatamanu: „Iubire de tine” : [rec.] / Nicolae Rusu // Moldova. – 1983. – Nr 9. – P. 14.

1984

155. **Bilețchi, Nicolae.** „Penița nu-ndrăznește să uite ce-i trăit” : [rec. la volumul de versuri *Măslinul oglindit* de Ion Vatamanu (Chișinău, Ed. Lit. Artistică, 1983)] / Nicolae Bilețchi // Lit. și arta. – 1984. – 28 iun.
156. **Ungureanu, Lidia.** Itinerarele memoriei : [rec. la volumul de versuri *Măslinul oglindit* de Ion Vatamanu (Chișinău, Ed. Lit. Artistică, 1983)] / Lidia Ungureanu // Viața satului. – 1984. – 15 mai.

1985

157. **Bătrânu, N.** De-ar fi mai încăpătoare, memoria... : [rec. la carte *A vedea cu inima* de Ion Vatamanu (Chișinău, Ed. Lit. Artistică, 1984)] / N. Bătrânu // Lit. și arta. – 1985. – 28 mar.
158. **Butnaru, Leo.** Argument pentru recitirea unei cărți : [rec. la carte *De ziua frunzei* de Ion Vatamanu (Chișinău, Ed. Lit. Artistică, 1977)] / Leo Butnaru // Lit. și arta. – 1985. – 23 mai.
159. **Ciocanu, Ion.** Vigoarea cuvântului publicistic : [rec. la carte *A vedea cu inima* de Ion Vatamanu (Chișinău, Ed. Lit. Artistică, 1984)] / Ion Ciocanu // Moldova Socialistă. – 1985. – 18 iun.

160. **Coval, D.** Aria de acțiune a cuvântului : [rec. la cartea *A vedea cu inima* de Ion Vatamanu (Chișinău, Ed. Lit. Artistică, 1984)] / D. Coval // Moldova. – 1985. – Nr 12. – P. 12.

1986

161. **Butnaru, Leo.** Muncă a cuvântului ... : [rec. la cartea *A vedea cu inima* de Ion Vatamanu (Chișinău, Ed. Lit. Artistică, 1984)] / Leo Butnaru // Nistru. – 1986. – Nr 9. – P. 133-135.

162. **Ciocanu, Ion.** Comoara fiecăruia: „Izvoraș cu ochii verzi” : [rec. la cartea de versuri pentru copii *Izvoraș cu ochii verzi* de Ion Vatamanu (Chișinău, Ed. Lit. Artistică, 1985)] / Ion Ciocanu // Scânteia leninistă. – 1986. – Nr 11. – P. 29.

163. **Filip, Iulian** „De ce n-aș întreba, dacă mi se-ntreabă?” : [rec. la volumul de versuri *Dimineața mărului* de Ion Vatamanu (Chișinău, Ed. Lit. Artistică, 1986)] / Iulian Filip // Lit. și arta. – 1986. – 6 aug.

164. **Mațievschi, E.Omenit,** cuvântul poartă iubire : [rec. la volumul de versuri *Dimineața mărului* de Ion Vatamanu (Chișinău, Ed. Lit. Artistică, 1986)] / E. Mațievschi // Orizontul. – 1986. – Nr 10. – P. 43.

165. **Mazilu, Gheorghe.Ion Vatamanu:** „Dimineața mărului” : [rec.] / Gheorghe Mazilu // Nistru. – 1986. – Nr 11. – P. 143-145.

166. **Zegrea, I.** Diminetile poetului : [rec. la volumul de versuri *Dimineața mărului* de Ion Vatamanu (Chișinău, Ed. Lit. Artistică, 1986)] / I. Zegrea // Zorile Bucovinei. – 1986. – 31 oct.

1987

167. **Palladi, Tudor.** A scrie problema-n poem : [rec. la cartea *Dimineața mărului* de Ion Vatamanu (Chișinău, Ed. Lit. Artistică, 1986)] / Tudor Palladi // Tinerimea Moldovei. – 1987. – 2 sept.

1988

168. **Ladaniuc, V.** Poezia, surghiun luminos : [rec. la cartea *Nimic nu-i zero* de Ion Vatamanu (Chișinău, Ed. Lit. Artistică, 1987)] / V. Ladaniuc // Moldova Socialistă. – 1988. – 14 sept.

169. Palladi, Tudor. **Dimineața poetului sau egalitatea cuvântului** : [rec. la cartea *Dimineața mărului* de Ion Vatamanu (Chișinău, Ed. Lit. Artistică, 1986)] / Tudor Palladi // Lit. și arta. – 1988. – 7 apr.

1989

170. Ciocanu, Ion. **În miezul parabolei** : [rec. la cartea *Dialoguri banale, sau trist și vesel despre oameni* de Ion Vatamanu] / Ion Ciocanu // Moldova Socialistă. – 1989. – 16 sept. ; **Ciocanu Ion. Reflecții și atitudini.** – Chișinău, 1992. – P. 103-104.

171. Mazilu, Gheorghe. **Ion Vatamanu: „Dimineața mărului”** : [rec.] / Gheorghe Mazilu // Mazilu Gheorghe. Reabilitarea calității artistice. – Chișinău, 1989. – P. 261-267.

1990

172. Bantos, Ana. **Menirea literaturii de a participa la viața cetății** : [rec. la volumul de poezii și balade *Atât de mult al pământului* de Ion Vatamanu (Chișinău, Ed. Hyperion, 1990)] / Ana Bantos // Glasul Națiunii. – 1990. – 27 dec. – P. 6.

1992

173. Cimpoi Mihai. **Refuzul frontierei** : [rec. la volumul de poezii și balade *Atât de mult al pământului* de Ion Vatamanu (Chișinău, Ed. Hyperion, 1990)] / Mihai Cimpoi // România literară. – 1992. – 14-20 oct. (Nr 32). – P. 10.

174. Roșca, Timofei. **Cărțile lui Ion Vatamanu** : [rec. la cartea *Dialoguri banale, sau trist și vesel despre oameni* de Ion Vatamanu (Chișinău, Ed. Lit. Artistică, 1988)] / Timofei Roșca // Basarabia. – 1992. – Nr 1. – P. 184-187.

1993

175. Roșca, Timofei. **Cărțile lui Ion Vatamanu** : [rec. la volumul de poezii și balade *Atât de mult al pământului* de Ion Vatamanu (Chișinău, Ed. Hyperion, 1990)] / Timofei Roșca // Basarabia. – 1993. – Nr 6. – P. 207-212.

1997

176. **Bantoș, Ana.** Factorul cultură în scrierile lui Ion Vatamanu : comunic. prez. la Simpoz. consacrat împlinirii a 60 de ani de la nașterea poetului Ion Vatamanu (Acad. de Științe a Moldovei, Chișinău, 30 apr. 1997) / Ana Bantoș // Limba Română. – 1998. – Nr1/ 2. – P. 148-150.
177. **Cimpoi, Mihai.** Poetica novatoare a lui Ion Vatamanu / Mihai Cimpoi // Rev. de lingvistică și știință literară. – 1997. – Nr 4. – P. 14-21.
178. **Strâmbbeanu, Andrei.** Ion Vatamanu și sârma ghimpată de acasă : [caracterizarea generală a creației poetice]/Andrei Strâmbbeanu // Lit. și arta. – 1997. – 1 mai. – P. 1.
179. **Teleucă, Victor.** Deplasarea spre roșu ori dimensiunea de echilibru în poezia lui Ion Vatamanu / Victor Teleucă // Moldova literară. – 1997. – 7 mai.
180. **Teleucă, Victor.** O poezie cu două comentarii și al treilea (posibil), dar de ordin metafizic : [ref. la creația poetului Ion Vatamanu] / Victor Teleucă // Moldova Suverană. – 1997. – 30 apr.

1998

181. **Cimpoi, Mihai.** Refuzul frontierei: Ion Vatamanu : [caracterizarea generală a creației poetice] / Mihai Cimpoi // Literatura română postbelică : Integrări, valorificări, reconsiderări : (Manual-studii pentru școala univ. și preuniv.) / concepție, coord. : Mihail Dolgan. – Chișinău, 1998. – P. 438-448.
182. **Ciocanu, Ion.** Ion Vatamanu : [caracterizarea generală a creației poetice] / Ciocanu Ion // Ciocanu Ion. Literatura română contemporană din Republica Moldova : Articole de prezentare generală a procesului literar și portrete de creație. – Chișinău, 1998. – P. 191-201.

1999

183. **Tamazlăcaru, Elena.** Urcat în pagină de marmură... : [despre creația poetului Ion Vatamanu] / Elena Tamazlăcaru // Lit. și arta. – 1999. – 4 mai. – P. 5.

2000

184. Ciocanu, Ion. **În chingile cenzurii comuniste** :[despre cartea lui Ion Vatamanu *De pe două margini de război*, dată la topit de regimul comunist] / Ion Ciocanu // Lit. și arta. – 2000. – 8 iun. – P. 5.
185. Palladi, Tudor. **Vederea spre oricând, sau de deasupra și dedesubtul punctului** : [creația poetului Ion Vatamanu] / Tudor Palladi // Lit. și arta. – 2000. – 27 apr. – P. 4.

2001

186. Filip, Iulian. **Ion Vatamanu (1937-1993). Atât de al totului** / Iulian Filip // Litere (Găiești, România). – 2001. – Nr 2. – P. 16.
187. Suceveanu, Arcadie. **Ion Vatamanu: avantajele poeziei** / Arcadie Suceveanu // Sud-Est Cultural. – 2001. – Nr 1. – P. 24-30.

2002

188. Ciocanu, Ion. **Deopotrivă al Basarabiei și al Bucovinei** : [poetul Ion Vatamanu] / Ion Ciocanu // Lit. și arta. – 2002. – 2 mai. – P. 4.

2004

189. Ciocanu, Ion. **Ion Vatamanu** : [portret literar] / Ion Ciocanu // Ciocanu Ion. Scriitori de ieri și de azi. – Chișinău, 2004. – P. 230-242.

2006

190. Ciocanu, Ion. **Specificul eseisticai lui Ion Vatamanu** / Ion Ciocanu // Ciocanu Ion. Nevoia de vase comunicante sau carteia între scriitor și cititor. – Chișinău, 2006. – P. 255-267.

2007

191. Banton, Ana. **Îndepărarea și întoarcerea lui Ion Vatamanu** // Limba Română. – 2007. – Nr 4/6. – P. 212.
192. Ciocanu, Ion. **Atitudine grijulie, exemplară** / Ion Ciocanu // Lit. și arta. – 2007. – 26 apr. – P. 4. – (In memoriam: Ion Vatamanu – 70 de ani). – Nota bibliografului: În colecția hebdomadarului *Literatura și arta*, pentru anul 2007, sunt două ediții diferite apărute cu aceeași dată și număr de rând.

193. Palladi, Tudor. Poetul moare în cuvânt : [in memoriam poetului Ion Vatamanu] / Tudor Palladi // Glasul Națiunii. – 2007. – 26 apr. – P. 7.
194. Suceveanu, Arcadie. Ion Vatamanu: avatarurile poeziei / Arcadie Suceveanu // Septentrion literar (Cernăuți). – 2007. – Nr 4.
195. Teleucă, Victor. Formula poetică a lui Ion Vatamanu : [in memoriam poetului] / Victor Teleucă // Glasul Națiunii. – 2007. – 5 iul. – P.13.
196. Teleucă, Victor. O poezie cu două comentarii și al treilea (posibil), dar de ordin metafizic : [despre poezia „Nimic nu-i zero” de Ion Vatamanu] / Victor Teleucă // Viața Basarabiei. – 2007. – Nr 2/3. – P. 203-206.

2008

197. Grosu, Lidia. Ion Vatamanu : Originalitate de gândire și de tehnici lirice cultivate / Lidia Grosu // Studia Universitatis : Ser. Științe umanistice. – 2008. – Nr 6. – P. 155-158.

2011

198. Palladi, Tudor. Poetul între artă și destin : [pe marginea volumului *101 poeme* de Ion Vatamanu (București : Ed. Biodova, 2009)] / Tudor Palladi // Lit. și arta. – 2011. – 27 ian. – P. 5.

2012

199. Cimpoi, Mihai. Ion Vatamanu: o po(i)etică a „sufletului” : [pe marginea creației poetului] / Mihai Cimpoi // Lit. și arta. – 2012. – 26 apr. – P. 5.
200. Grati, Aliona. Trecutul este cu totul invizibil : O revenire necesară la Ion Vatamanu / Aliona Grati // Destin românesc : ser. nouă. – 2012. – Nr 3. – P. 155-160.

2013

201. Nechit, Irina. „Verdele verbului”, ocrotit de Ion Vatamanu / Irina Nechit // Jurnal de Chișinău. – 2013. – 9 aug. – P. 18.

2015

202. Ciocanu, Ion. Adieri de Ion Vatamanu / Ion Ciocanu // Florile dalbe. – 2015. – 18 iun. – P. 15.

Umbre; Poetul E^{MI}i imperiul
Ion Vatamanu
978-606-676-809-2

OG16025200

VERIFICAT

12. IUN. 2020

către cei „Trei Mari ai SUA. C

ui se atunci, de exemplu, că în luna octombrie 1944,
această după totale remnantele luminoase transmisă opri-
at, din punct de vedere, nici după reuniunile famoase din ultimele
zile de școală. Așa cum a făcut cotidianul comunist
„me-am angajat cu totuția (la Yalta) să lucram împreună
pe cauză națională și poate să în acea fază să se
împlătească finalul Conferinței din Crimeea – se considera
zile de la Yalta, un cotidian comunist, „România fu-
cul Dr. P. Groza, instalat la 6 martie 1945. Alte
zile (din 2 iunie 1945), „Temporul (Din ocazie),

cu versuri de Mihail Doca se lasă în seama o notită
Agentiei britanice Reuter în sjm. După numai catorze
zile (din 17 iunie 1945), în urma boala temeinice ale organiza-
ției noastre (cazuse), în prezentă carea „Adresa-
lă militară secreta instanțelor în rezolvare în favoarea Na-

BIBLIOFIL
BIBLIOFIL
BIBLIOFIL
BIBLIOFIL
BIBLIOFIL
BIBLIOFIL
BIBLIOFIL
BIBLIOFIL

poezie contemporană

9 786066 768092